

Vi har tak över huvudet, men inte ett normalt liv

Av: Eleonor Broman, Felicia Green och Marielle Theander Olsson

Hemlösheten har inte bara ökat, den har ändrat karaktär. Många som drabbas är barnfamiljer som inte lyckas ta sig in på bostadsmarknaden. Samtidigt som hemlösheten kostar staden flera hundra miljoner kronor lever 887 Malmöbarn i trängsel och ovisshet.

Illustration: Felicia Green

Redan innan man tagit sig in på boendet signalerar den röda skylten på träporten att hotellet är fullbokat. Ett faktum som dessvärre speglar det rådande i bostadsläget i Malmö alltför väl. Dinah tar ett fast grepp om barnvagnens handtag och drar den ner för de branta stentrapporna. Här har hon och den lilla dottern bott de senaste månaderna. Tillsammans delar de på ett litet rum med utsikt över områdets slumrande villaträdgårdar.

– Jag vill inte att hon ska växa upp så här. Livet går, men det är inget normalt liv, säger Dinah.

Hon har bott i Malmö en väsentlig del av sitt 30-åriga liv. Nu är hon föräldraledig men har alltid haft jobb och aldrig några ekonomiska problem. När relationen med hennes tidigare partner blev våldsam fick hon flytta till ett skyddat boende. Sedan fick hon hjälp av kommunen och hamnade här, på ett hotell i en ort norr om Malmö där hon inte känner någon. Att hon inte får sova ordentligt nu när dottern håller på att få tänder gör inte saken bättre. Dinah är deprimerad och orolig över att dottern inte lärt sig gå än.

– Hon är fjorton månader. Rummet är inte så stort. Var ska hon prova?

Dinah försöker att tillbringa så mycket tid hon kan med sin dotter utanför hotellet och tar vara på vinterhalvårets korta dagar så gott det går. Ofta går de till lekplatsen i Stadsparken där gungorna är favoriten.

– Vi känner lite glädje när vi är här ute, inne är det bara ledsamt, säger hon och lägger en filt över dotterns överallklädda ben.

” **Den hjälp jag är i stort behov av och som jag verkligen ber om är att få hjälp med boendet. Att kunna ha ett förstahandskontrakt.**

Pappa till tre barn mellan 6 och 12 år, hemlös sedan ett år och tre månader.

Under hösten 2016 genomförde vi en undersökning där vi kom i kontakt med flera barnfamiljer som saknar ett eget hem. Vi intervjuade nio personer som berättade om sina erfarenheter av att leva i hemlöshet. En del av dem bor som Dinah, på hotell i skånska orter där Malmö stad placerat dem i brist på andra lösningar. Andra har fått flytta in på Disponentvillan, ett akutboende i Arlov där familjerna bor tillfälligt i små lägenheter. Dessa är familjer som Malmö stad känner till och som räknas in i de årliga hemlöshetskartläggningarna, men vi kommer också i kontakt med personer som inte förekommer i statistiken.

Vissa är nyanlända, andra har bott i Malmö under flera år. Några är arbetslösa, medan andra går till jobb och skola på morgonen. Att de saknar ett hem märks inte alltid utåt, flera berättar att ingen i deras närhet vet om att de är hemlösa.

När Malmö stad i början av november 2016 släpper sin nya hemlöshetskartläggning visar den att stadens redan höga antal hemlösa barnfamiljer fortsätter att öka. På ett år har 675 hemlösa barn i Malmö blivit 887. Så gott som

Fakta:

Hemlösheten i Sverige

På uppdrag av regeringen har Socialstyrelsen kartlagt hemlösheten i Sverige 1999, 2005 och 2011. Den senaste statistiken från maj 2011 visade att 34 000 personer lever i hemlöshet. Nästa kartläggning väntas genomföras under våren 2017.

Källa: Socialstyrelsen

Undersökningen

Under en vecka hösten 2016 intervjuade vi flera hemlösa personer som tillsammans med sina familjer levde på tillfälliga boenden ordnade av Malmö stad och därför räknas i Malmös hemlöshetskartläggningar. Deras upplevelser av situationen speglas i form av de återkommande orangea citaten.

” **Vad kan vi säga, tack och lov för vad som helst. Det är bättre än att leva i kriget.**

Mamma till två småbarn, hemlös sedan åtta månader.

alla tillhör gruppen strukturellt hemlösa. Enkelt uttryckt betyder det att deras huvudsakliga problem är att de saknar ett eget hem.

Men att förse familjerna med en tillfällig boendelösning har under hösten visat sig svida rejält i Malmö kommuns plånbok.

Den 3 oktober rapporterar Sydsvenskan att kommunen väntas spräcka sin hemlöshetsbudget med 181 miljoner kronor. De 205 miljoner som avsatts för att hantera det ökande problemet räcker inte till.

På stadshusets sjätte våning med utsikt över Lugnets röda takåsar sitter utvecklingssekreterare Lars G Larsson och bläddrar i stadens hemlöshetsrapport. Han ser allvarligt på utvecklingen.

” Som förälder är jag i behov av egentid ibland och det finns det inte mycket av här.”

Ensamstående tvåbarnsmamma till tonåringar, hemlös sedan ett år och fyra månader.

– Det betyder att väldigt många barn inte har ett eget hem och inte kan ta hem kompisar. De vet inte hur länge de ska bo där, de känner ingen trygghet i vardagen, de kanske har svårigheter att göra läxor och bor långt ifrån skola eller förskola.

Vi behöver ett normalt ställe att bo på precis som alla andra. Det här är inte ett normalt liv. Vi hoppas att allt blir bra, att vi hittar ett nytt hem.

Pappa till tre barn mellan 3 och 14 år, hemlös sedan två och ett halvt år.

Liselotte Lundberg och Anna Nilsson arbetar på Disponentvillan, ett boende som Malmö stad driver i Burlövs kommun för hemlösa barnfamiljer från Malmö. Foto: Eleonor Broman

Att den strukturella hemlösheten ökar innebär att hemlöshetens karaktär har förändrats. Ett problem som tidigare var nära kopplat till missbruk och psykisk ohälsa drabbar i dag familjer som lever på marginalen. Lars G Larsson menar att förändringen har ett samband med en ökad migration och en allt tuffare bostadsmarknad.

– De strukturellt hemlösa har inga hyresskulder, inga betalningsanmärkningar eller andra hinder för att teckna ett hyreskontrakt. De är fattiga och många har varit ganska kort tid i Sverige.

2015 avskaffade Malmö sin handlingsplan för kommunens hemlöshetsarbete. Man konstaterade att den blivit inaktuell då stadens hemlöshet allt mer har kommit att handla om bostadsbrist. Efter finanskrisen 2008 klingade bostadsbyggandet av men i dag byggs mer i Malmö än tidigare, enligt Lars G Larsson. Nu står kommunen inför utmaningen att se till att det byggs tillräckligt många bostäder för att möta behovet.

– Problemet är att bostadsmarknaden är just en marknad och att en relativt stor grupp människor är i en position som gör att de inte kan ta sig in på marknaden. Det är bekymmersamt att den här gruppen blivit så stor.

Några hundra meter från kommungränsen slingrar sig en fuktig grusväg mellan de nakna lövträden. Om man följer knastret under fötterna kommer man till Disponentvillan, ett kommunalt akutboende för strukturellt hemlösa barnfamiljer. Villan har blivit en av Malmö stads tillfälliga lösningar på problemet med den skenande bostadslösheten, och även ett sätt att stävja kostnaderna för den. Fördelat på tre våningar och med tvättstuga och förråd i källaren finns här nitton lägenheter för hemlösa barnfamiljer.

När boendet invigdes för två år sedan var tanken att familjerna som flyttade in bara skulle stanna i tre månader. Det visade sig vara en omöjlighet. I dag stannar många längre än ett år innan de hittar ett eget hem.

– Vid den tiden uppkom flera mer eller mindre lagliga boenden från privata aktörer där det kostar multum att placera familjerna, säger Liselotte Lundberg, samordnare på Disponentvillan.

Utanför fönstret skimtar motorvägen och skylten som annonserar bilarnas infart i Malmö. Det var bristen på lämpliga lokaler som tvingade Malmö stad att starta verksamheten här i Burlöv kommun.

– Vi ligger på fel sida kommungränsen, och det är tyvärr något vi har haft en del problem med, säger Anna Nilsson, socialsekreterare på Disponentvillan.

Ett av problemen handlade om att reda ut var barnen ska gå i skola. Kommunen man är skriven i är egentligen skyldig att ordna skola och barnomsorg, men i det här fallet blev lösningen att många av barnen får pendla till sina skolor i Malmö.

– Det har varit lite skilda meningar kring vad som egentligen gäller och det hela är väldigt rörigt, förklarar Liselotte Lundberg.

Sånär som på de snabba barnstegen som med jämna mellanrum rusar över golvet på våningen ovanför är det tyst i villan. Vid den här tiden är de flesta på jobb eller i skolan. Att boendet drabbats av vägglöss innebär också att en del lägenheter står tomma medan saneringen pågår.

Kravet för att få bo på Disponentvillan är att man är fri från skulder och betalningsanmärkningar, och att man kan tänka sig att flytta utanför Malmö då man söker efter ett eget boende. Men ibland är det svårt för familjerna att flytta till andra kommuner. De olika kommunerna har olika gränser för hur mycket pengar de kan bidra med till familjernas hyror, oavsett vad boendet kostar. Det innebär att man kanske inte kan flytta trots att det finns en ledig bostad.

– En familj med tre barn som får 10 255 kronor av Malmö kommer i Bromölla att få drygt 5 300 kronor, säger Liselotte Lundberg.

Hon och Anna Nilsson lägger mycket tid på att hjälpa familjerna att söka boende. När de hittar en ny lägenhet

försöker de att ta hänsyn till barnperspektivet när de bedömer vilken familj som ska flytta. Men om bostaden ligger i en annan kommun kan man inte förhindra att barnen tvingas byta skola. Förutom ett högt söktryck på varje utannonserad bostad är mötet med rasism något de stundtals måste hantera när de kontaktar potentiella hyresvärdar.

– Jag har fått många hemska saker i örat, saker jag inte vill återge. Det är en väldigt uttalad rasism som vi ibland möter, säger Liselotte Lundberg.

Men det står fler hinder längs familjernas väg mot ett eget hem. De flesta hyresvärdar godtar varken socialbidrag eller etableringsersättning. Ett av få undantag är kommunens allmännyttiga bostadsbolag, MKB.

– Det är skrämmande att kommuner och hyresvärdar får säga nej enbart utifrån inkomster, utan att veta om familjerna kommer att kunna betala. Att vi saknar makt och bara kan lämna goda referenser är väldigt frustrerande, säger Anna Nilsson.

Med kvällen vaknar Disponentvillan till liv. Musik, prat och fotsteg börjar eka i trappen när familjerna kommer hem. För många av dem har vägen hit varit krokig. En del har flyttat runt, andra har bott hos vänner eller på hotell

Fakta: Vem är hemlös?

Det är en fråga om definition. Socialstyrelsen har sedan 2011 en bred definition som delar in hemlösa utifrån fyra olika situationer. Situationerna handlar om allt från att sakna tak över huvudet till att till exempel leva på institutioner eller kontraktslöst hemma hos bekanta. Det finns alltså ingen "typisk" hemlös. Bland andra Göteborgs

stad följer 2011 års definition då de kartlägger sin hemlöshet. Malmö å andra sidan har valt att följa Socialstyrelsens något snävare definition från 1999 för att kunna jämföra stadens egen hemlöshet över tid. En person som räknas som hemlös i Göteborg behöver alltså inte räknas som hemlös i Malmö. Man skiljer även på social och strukturell

hemlöshet, där social hemlöshet ofta bottnar i missbruk och psykisk problematik. Den som är strukturellt hemlös saknar social problematik, men har ofta för svag ekonomi för att kunna konkurrera om bostäderna på marknaden.

Källa: Socialstyrelsen, Malmö stad, Göteborgs stad

” **Barnen har inte påverkats på ett otryggt sätt, men de önskar att vi hittar ett boende nära deras skola. Jag och min fru är väldigt noga med att inte låta barnen känna av vår oro och otrygghet.**

Pappa till tre barn mellan 6 och 12 år, hemlös sedan ett år och tre månader.

och vandrarhem. För vissa har det tidigare boendet legat långt från hemstaden, i bland så långt bort som Röstånga eller Hässleholm i norra Skåne. Andra familjer har fått bo i socialens jourlägenheter.

– Förra veckan träffade jag en familj som ska flytta hit till oss. Nu bor de sex personer i en jourlägenhet med ett rum. Det är ingen som tycker att sådana lösningar är bra, inte socialtjänsten heller. Men det finns ju inget annat alternativ, säger Liselotte Lundberg.

En bakomliggande faktor till att verksamheten på Disponentvillan startade var den kritik som Socialstyrelsen riktade mot Rosengårds socialtjänst 2012. Kritiken handlade om att ett stort antal hemlösa barn placerades på hotell och vandrarhem. Då bodde 110 barn i hotellliknande boendelösningar. När vi fyra år senare besöker Malmö har barnen på hotellen blivit betydligt fler - 686 stycken. Enligt kommunen saknar man tillgängliga boenden och lösningen på problemet har blivit att placera familjerna på hotell, vandrarhem, pensionat eller möblerade lägenheter av varierande kvalitet. Tiden som familjerna stannar på boendena skiftar.

– Det är inte så att en familj bor ett, två år på ett vandrarhem eller hotell. Ofta är det kanske ett halvår, säger

utvecklingssekreteraren Lars G Larsson.

Men det kan ju vara en ganska lång tid för ett barn?

– Ja absolut, för ett barn som är fyra år är ett halvår en jättstor del av barnets liv. Om man är vuxen och ensamstående kan man hantera ett dåligt boende under ett år. För ett barn kan det vara en hel termin, ett sommarlov eller ett helt skolår som man kanske inte kan ta hem kompisar och göra allt som hör till ett normalt liv.

De hotellliknande boendelösningarna är kostsamma för kommunen. Boendena hyrs per dygn av socialtjänsten och prislappen ligger på cirka 30 000 kronor per familj och månad, beroende på familjens storlek och boendets karaktär. Det är framförallt dessa akuta boenden som har fått hemlöshetsbudgeten att skena iväg.

Vår undersökning visar att hemlösheten får olika konsekvenser. Familjerna vi talar med vittnar om en vardag där egentid är en bristvara.

I vissa fall begränsas det sociala livet av hotellägarnas regler. Samtidigt påverkas möjligheten att leka och studera av boendets knappa storlek. Dinah känner sig fångad på hotellrummet. Andra har en mer positiv syn där ett eget

Vi bråkar alltid.

Mamma till tre barn mellan 3 och 14 år, hemlös sedan ett halvår.

hem inte känns allt för avlägset, och där den nuvarande bostadslösningen beskrivs som "det bästa alternativet". Men en sak återkommer alla till: trängseln.

På hotellrummet utanför Malmö flimrar Kung Julien förbi på tv:n. Barnkanalen visar "Pingvinerna från Madagaskar" men Dinahs dotter är måttligt intresserad. Tecknat har inte fallit henne i smaken än. En gryta med zucchini och aubergine puttrar på spisen i det gemensamma köket. Fram tills för en vecka sedan fanns bara två spisplattor här, något som orsakade långa köer runt middagstid. Inte sällan tvingades Dinah krångla sig ner för de branta trapporna med barnvagnen för att gå ut och köpa färdigrätter, trots att hon egentligen inte har råd. Sedan vaktmästaren installerat en ny spis har livet

Bostadsbolaget: "Vi vill vara säkra på att de kan betala hyran"

Med sina drygt 2 100 lägenheter är Willhem en av Malmös större hyresvärdar. Precis som de flesta andra ställer de inkomstkrav på sina blivande hyresgäster och godkänner inte bidrag.

– Vår policy handlar om att vi vill vara säkra på att den blivande hyresgästen kan klara hyran, så att de inte riskerar att bli vräkt. Många bolag kräver en lön som är tre gånger hyran. Vi tycker att det är en rimlig nivå, säger Peter Lundstedt, fastighetsdirektör hos Willhem.

Är det inte viktigare att hyresgästen kan betala hyran, än med vilka medel?

– Det handlar om att hyresgästen ska klara sig själv, vi tror att det är stabilt om hyresgästen har en egen försörjning. Men samtidigt gör vi undantag. Vi gör en helhetsbedömning från varje fall om personen kan klara det.

Hur ofta gör ni undantag?

– Det har jag ingen mätning på men varje fastighetschef har möjligheten att göra en helhetsbedömning. Sedan hyr vi ut lägenheter till kommuner som hjälper utsatta hushåll, det är ett annat sätt att ta vårt sociala ansvar.

på hotellet blivit något enklare, även om ovissheten kring hur länge man ska stanna är en påtaglig stressfaktor bland många av föräldrarna som bor här.

För att dottern inte ska krypa omkring över kökets trägolv som enligt Dinah är alldeles för smutsigt för ett barn brukar hon hålla dörren till rummet stängd. Men ibland när den står öppen kommer treåringen på andra sidan korridoren på besök. Just som Dinah nämner hans namn stövlar han in över tröskeln och sträcker fram en orange ballong. Han hjälper till att packa vagnen när han ser att Dinah och dottern ska iväg på dagens andra promenad. Han vet precis var alla leksaker ligger och samlar metodiskt ihop napp, duplobitar och leksaker som ligger utspridda över golvet. Dottern tittar storögt på medan treåringen knapar i sig en majs krok som han hittat under sängen.

– När jag pratar med socialen säger de att vi har tak över huvudet. Det räcker inte. Alla har tak över huvudet men vi lever inte ett normalt liv. Att leva i ett litet rum med ett litet barn är inget liv, säger Dinah.

”**Så klart är det inte bra för en familj att leva på ett hotell. Nu är vi fyra personer i ett litet rum... Mycket problem.**

Pappa till två småbarn, hemlös sedan två år.

Tillbaka i Malmö. Utanför den mörka hotellobbyn vid Centralstationen öser novemberregnet ner. Tove Samze lius smuttar på sitt morgonkaffe ur en pappmugg. Hon är tematisk rådgivare på Rädda barnen och besöker Malmö för att prata om barnfamiljers hemlöshet på Mänskliga Rättighetsdagarna. Med en bakgrund i brittiska gräsrotsorganisationer blev hon förvånad över hur frågan hanterades när hon började jobba i Sverige efter femton år i Storbritannien.

– I England tar de ideella organisationerna ett stort ansvar, men Barnkonventionen kommer sällan på tal. Här är det något man pratar väldigt mycket om, men vad som görs i verkligheten är en annan sak.

I Sverige kan man visserligen få hjälp med boende via kommun och socialtjänst, men hamnar man utanför systemet finns inga garantier. Tove Samzelius menar att siffrorna vi känner till är toppen på ett isberg, eftersom de bara innefattar personer som söker stöd.

– Vi vill inte att problemet ska finnas så vi låtsas som om det inte finns.

Majoriteten av de hemlösa barnfamiljer som Tove Samzelius kommer i kontakt med har bott i Sverige under en längre tid. En del har inte lyckats ta sig in på bostadsmarknaden och tvingas flytta mellan tillfälliga lösningar. Andra delar toalett och kök med missbrukare och personer med psykisk ohälsa. Alternativet är svarta kontrakt, men också det innebär en stor sårbarhet och osäkerhet för alla inblandade.

Hon upplever att barnfamiljer inte är en prioriterad grupp på nationell nivå.

– Jag saknar ett barnperspektiv i bostadsdebatten. Med tanke på hur mycket vi pratar om barns rätt är det märkligt att glappet mellan vision och verklig action är så stort.

Tove Samzelius ser också ett stort behov av att se över praktiska saker. Vilka som familjerna får dela sitt tillfälliga boende med, och hur det fungerar med tvätt, pendling och skola.

– Men jag tror också att civilsamhället behöver ta ett större ansvar. Socialtjänsten är en myndighet och måste förhålla sig till lagar och regler. Här kan andra aktörer vara kreativa och mer flexibla.

I Malmös senaste kartläggning ges bara en ögonblicksbild från kommunens mätning den 3 oktober 2016. Men bakom siffrorna finns ännu fler barnfamiljer som lever i otrygga boendeförhållanden.

Dessutom använder kommunen Socialstyrelsens gamla definition av hemlöshet från 1999. I den räknas inte personer som bor i långsiktiga boendelösningar eller har så kallade sociala kontrakt via socialtjänsten. Om

” Vi kan hoppas att det är mindre än ett år. Just nu går det bra och vi har kontakt med flera hyresvärdar. Det känns som att det är på väg mot rätt håll.

Gymnasieelev, hemlös tillsammans med sin familj sedan ett år och fyra månader.

man använt definitionen från 2011 hade ytterligare 3 000 personer räknats som hemlösa i staden. Det finns även ett mörkertal av familjer som inte söker hjälp och som ofta sover på vänners soffor eller flyttar runt mellan mer eller mindre kortsiktiga, ibland svarta kontrakt. De har tak över huvudet men vardagen präglas av osäkerhet.

– Det innebär stora risker, blir man påkommen så blir man avhyst och kan få anmärkningar. Att hyra svart är inte under trygga förhållanden, säger David, en tvåbarnspappa i 25-årsåldern. Han har upplevt hur svårt det kan vara att ta sig in på bostadsmarknaden i Malmö och har flyttat flera gånger de senaste åren.

Vi kommer i kontakt med honom via en bostadsgrupp på Facebook. Det var också där familjen hittade hyresvärdan som erbjöd en lägenhet svart. En osäker boendesituation och pressen att snabbt hitta en ny bostad gjorde att de tackade ja till erbjudandet, men när de flyttade in blev de oroliga varje gång det ringde på dörkklockan.

– För mig var det jättehemskt men vi pratade aldrig om det. Det är ingen bra känsla att hyra svart. När jag inte hade barn var det inget som störde, men nu sätter man deras säkerhet på spel.

Hösten 2015 hörde det kommunala bostadsbolaget MKB av sig med misstankar om olovlig uthyrning och David fick flytta ut med sin gravida sambo och deras 2-åriga dotter. De kunde inte göra något när de frivilligt gått med på att hyra svart, men fick tak över huvudet i en släktings bostadsrätt som de nu hyr i andra hand. I dagsläget har de nyligen fått kontraktet förlängt och hoppas att kötiden på Boplats Syd snart räcker till ett boende där barnen kan växa upp tryggt. Trots att David fortfarande känner

Familjerna på hotellet vittnar om trängsel och brist på lekutrymme för barnen.

Foto: Eleonor Broman

ovisshet kring framtiden menar han att många har det betydligt värre.

– Jag har varit lyckligt lottad som har haft någonstans att bo. Men det har varit jobbigt att flytta in i en lägenhet och tänka “vad säger grannarna?” när ägarens namn står på brevlådan.

Ingen av familjerna vi talar med vet hur länge de får stanna kvar på de boenden som kommunen ordnat åt dem. Men alla hoppas att deras bostadssökande snart ska ge resultat så att de kan leva som alla andra. Att barnen ska

” **Ingen kommer till dig på kaffe, inte för något. Och min fru säger detsamma - att sitta här ensamma, det är som ett fängelse.**

Pappa till två småbarn,
hemlös sedan två år.

kunna ta hem kompisar, att de ska få större yta att leva på och då kanske bråka mindre. Att få flytta hem till Malmö.

Den så kallade sekundära bostadsmarknaden där kommunen förmedlar bostäder till hemlösa, ökar enormt i Malmö. 1 300 bostäder hyrs ut genom andrahandskontrakt, vilket innebär att Malmös socialtjänst är en av de större hyresvärdarna i staden, enligt Lars G Larsson. Ett faktum han ser bekymmersamt på.

– Socialtjänsten är ingen bostadsförmedling. Det är ett misslyckande för bostadspolitiken att ett så stort antal människor hamnar i en situation där socialtjänsten får boka in dem på olika akuta boendelösningar.

Socialtjänsten har uppgift i att erbjuda stöd till utsatta personer, men myndigheten befinner sig under högt tryck. Att den strukturella hemlösheten ökar innebär att man tvingas fokusera allt mer på en grupp som saknar social problematik.

– Om det funnits bostäder åt alla hade de här personerna inte behövt vända sig till oss, säger Katarina Söderlin, sektionschef i stadsområdet innerstaden. Hon har arbetat med hemlöshet sedan 2005 och delar bilden av att de

Lars G Larsson är utvecklingssekreterare på Malmö stad. Han ser ett samband mellan den ökande strukturella hemlösheten och en ökad migration samt en allt hårdare bostadsmarknad. Foto: Marielle Theander Olsson

drabbade familjerna blir allt fler.

Vid placeringar används checklistor som behandlar allt från säkerhet till boendets läge. I utredningarna finns också en särskild rubrik om barnperspektivet, och man frågar tillräckligt gamla barn som är med under besöket hur de själva upplever sin situation.

– Vi försöker ta hänsyn till närhet till skola, fritidsaktiviteter och grönområden. Jag säger inte att vi alltid lyckas, men vi tar det i beaktande.

I den mån det går vill man undvika kortsiktiga lösningar som dygnsboenden.

– Vi försöker hitta långsiktiga boenden från början för att skapa trygghet för barnen och se till att de inte behöver flytta så mycket.

För att få bukt med hemlöshetsproblemet krävs ett ökat bostadsbyggande. Tills dess gör socialtjänsten sitt bästa utifrån rådande förutsättningar, enligt Katarina Söderlin.

– Jag skulle vilja att kommunens resurser satsades på den öppna bostadsmarknaden. Men som det ser ut idag har vi inte tillräckligt med resurser, så länge vi har barnfamiljer som bor i otrygga lösningar.

” **Det finns inget utrymme, inga vänner, inga fester, ingenting.**

Pappa till tre barn mellan 3 och 14 år, hemlös sedan två och ett halvt år.

Dinah krånglar sig fram med barnvagnen över kullerstensgatornas höga trottoarkanter. Vi är på väg till ett nyöppnat kebabhak i närheten av hotellet, men Dinah minns inte riktigt vägen. Sedan hon fick barn har hon börjat glömma saker. Att hon är stressad och sover för lite har inte gjort det bättre. Hon går i cirklar genom de tysta kvarteren, försöker lokalisera sig i ett område hon borde känna till, innan vi slutligen kommer fram till lunchrestaurangen. Ägaren hejar vänligt på Dinah som beställer en kebabtallrik med extra stark sås. Hon slår sig ner vid ett bord intill fönstret, klär av dottern mössa och overall och sätter på en

spellista med barnsånger på telefonen. Dottern ställer sig genast upp i vagnen och börjar dansa när hon hör tonerna av "Lilla snigel".

Många av familjerna vi träffar beskriver socialtjänstens bemötande i positiva ordalag. Det gör inte Dinah. Hon berättar om handläggare och chefer som bemött henne otrevligt vid upprepade tillfällen och, som hon uttrycker det, har "pratad med henne uppifrån".

– Min handläggare sa "förstår du inte, fattar du inte, jag har ingen lägenhet här. Du bara pratar och pratar. Tack och hej!"

Oron inför nästa möte med socialtjänsten växer. Dinah funderar på att avboka.

– Jag vet att hon inte kommer lyssna på mig eller låta mig prata. Hon har redan sagt att hon inte kommer att hjälpa mig. Varför ska jag gå och prata med henne?

Hon söker i bostadsgrupper på Blocket och sociala medier varje dag men hittills har hon inte kommit ett steg närmare ett hem. När någon hör av sig är det oftast män som erbjuder rum – gratis.

– Men jag vet vad de tänker. När de ser min bild säger de "kom och bo i min lägenhet, du behöver inte betala någonting." En månad, två månader... Var ska jag ta vägen sen?

En rejäl tallrik mat landar på det lilla cafébordet i plast. Dinah plockar omsorgsfullt ut de pommes frites som inte täcks av röd sriracha och lägger dem i dotterns utsträckta

” Det har faktiskt fört oss närmare varandra än vad vi någonsin har varit.

Ensamstående tvåbarnsmamma till tonåringar, hemlös sedan ett år och fyra månader.

hand. Att hon inte berättat för sina vänner om hur hon lever är ett medvetet beslut. De flesta har egna barn och är upptagna med sitt. Antagligen skulle de erbjuda sovplats ett par nätter, men Dinah vill inte vara till besvär.

Dottern har fått förskoleplats i Malmö. Dinah har redan tackat nej till platsen en gång eftersom pendlingsavståndet varit för långt, men månader senare har hon fortfarande inte kommit närmare Malmö. Trångboddheten och osäkerheten på hotellet börjar bli för mycket. Nu överväger hon att flytta tillbaka till sin före detta partner som har erbjudit sig att hyra ut ett rum. Men socialtjänsten är kritisk.

– "Är det samma man som har misshandlat dig? Ska din dotter bo där?"

Dinah tittar på sin dotter.

– Jag sa "vad ska jag göra, ni hjälper mig inte. Jag blir tvungen. Jag vill inte att min dotter ska bo i ett litet rum." Jag vill att hon ska känna frihet

Fotnot: Dinah och David heter egentligen något annat.

” Vi har ett rum, ett kök och en toalett. Jag har ett fint hus. Det bästa är att jag har internetledningar i huset.

6-årig pojke, hemlös tillsammans med sina föräldrar och lillasyster sedan åtta månader.

5 röster om Hemlösheten

Det är då det blir de här dyra och dåliga lösningarna. De ser att vi är i desperat behov och då kan de ta hur mycket som helst.

Carina Nilsson (s), kommunalråd med ansvar för socialtjänst, vård och omsorg

Carina Nilsson erkänner att stadens bostadsmarknad är i obalans.

– Barnfamiljerna är vår första prioritet. Det finns inga som är på gatan men lösningarna vi har är ofta dyra och dåliga.

Att hemlöshetsbudgeten på 205 miljoner kronor överskreds med 181 miljoner har att göra med kommunens sätt att lösa boendesituationen. När barnfamiljerna kommer till socialkontoret med resväskor i händerna är kommunen skyldig att hjälpa dem omgående.

– Det är då det blir de här dyra och dåliga lösningarna. De som driver hotellen ser att vi är i desperat behov och då kan de ta hur mycket som helst.

Ett sätt att bromsa de växande kostnaderna för hemlösheten handlar enligt Carina Nilsson om att förändra synen på godtagbar inkomst bland hyresvärdar.

– Många av de som lever i strukturell hemlöshet kommer aldrig bli aktuella för en bostad när de uppger sin inkomst. Har de försörjningsstöd är det bara MKB som godkänner.

Inte heller barnbidrag, underhållsbidrag eller bostadsbidrag räknas som inkomst. Samtidigt godtar nästan inga bostadsbolag hyresskulder eller betalningsanmärkningar.

– Har du gjort en dålig mobilaffär när du var 17 och den hankar kvar som en skuld är dörrarna stängda. Då spelar det ingen roll hur mycket det byggs.

De 100 lägenheterna* som MKB frigjorde åt kommunen innebar att 70 barnfamiljer fick överta kontraktet i första hand när projektet avslutades. Rent ekonomiskt var det

den bästa lösningen, men bostäderna är inte tillräckligt många för att täcka stadens behov.

– Det behövs beslut men det är på gång med lättnader i regelverket, modulhus och så vidare. Det kan många gånger vara bättre än vandrarhem.

Ett annat alternativ som kommunen prövat är att köpa in bostadsrätter.

– Det är något vi har fått enorm kritik för, trots att metoden använts i 30 år. Jag tror inte att det finns bara en lösning. Vi måste vända på varenda sten.

Under 2016 tog Malmö emot 446 flyktingar i etableringsfas. De flesta är män som fått uppehållstillstånd och väntar på att deras familjer ska få komma hit. Lägenheterna de bor i saknar både kök och kokmöjligheter. Carina Nilsson ser inte helt optimistiskt på framtiden.

– Jag tror att det kan bli värre innan det blir bättre. Det beror i grunden på att vi inte har god tillgång på lägenheter. Det tar 6-7 år från att man planerar ett område tills det är färdigbyggt. Det är här modullösningarna kommer in. Om man lättar på reglerna.

* Under oktober 2014 till februari 2016 fick 112 hemlösa barnfamiljer möjlighet till eget boende via 100 lägenhetskontrakt som MKB frigjort åt Malmö stad. Projektet ledde till att 70 familjer fick egna förstahandskontrakt. I sju fall avslutades kontraktet på grund av flytt, störningar eller behov av skyddat boende. Resterande 35 familjer bodde i september 2016 kvar med andrahandskontrakt. Satsningen innebar att Malmö stad sparade ca 15,3 miljoner kronor.

Källa: Stadskontoret, Malmö stad

Liv Palm, enhetchef för Unga Forum och Crossroads på Skånes stadsmission

Liv Palm är en av medgrundarna till Unga Forum, en verksamhet som erbjuder allt från läxläsning till juridisk rådgivning för utsatta familjer.

– Malmö har alltid varit en utsatt stad där många barn växer upp under knappa förhållanden. Men vi börjar se grupper som vi inte stött på i verksamheterna tidigare. Unga vuxna utan någon som helst problematik, mer än att de saknar en bostad.

Efter tio år på Stadsmissionen ser hon en förändring i stadens hemlöshet. Trångboddheten breder ut sig och många unga kan inte flytta hemifrån.

– Vi träffade på hemlösa barnfamiljer för tio år sedan också, men inte i samma omfattning som nu.

På Stadsmissionen kommer man i kontakt med fler

Hans Lind, professor i fastighetsekonomi vid Kungliga Tekniska högskolan (KTH)

För tjuo år sedan fanns fortfarande billiga bostäder i miljonprogramsförorterna. Samtidigt gick de kommunala bolagen i konkurs eftersom man byggt "för mycket." Det var en risk man inte ville ta igen, och enligt Hans Lind är det något som påverkar det rådande bostadsläget än i dag.

– Vill man se det cyniskt har detta drabbat svaga grupper, därför att politiken har fokuserat på andra saker. Vi har haft finanskris och mycket annat som tagit uppmärksamhet.

Bostadsförhandlingarna på riksdagsnivå har enligt honom inte lett någonstans. Däremot ser han att saker och ting börjat hända lokalt.

– Fler och fler har insett att man måste bygga annorlunda och till rimliga priser. Men med de processer vi har tar allting väldigt lång tid.

Om alla ska kunna hitta en bostad på den vita marknaden måste man utgå från den lokala situationen, menar han.

– Det som krävs är lokala allianser där näringsliv, kommun och företag samarbetar genom kreativa lösningar där man fokuserar på hushåll med lägre inkomster. Det är den

hemlösa vuxna och barn än de kommunen räknar.

– Vi ser ett parallellsamhälle växa fram i Malmö, med papperslösa och utsatta EU-migranter. Det finns många utsatta grupper. Men man kan inte sätta grupperna mot varandra.

Hon tror att det är viktigt att Malmö stad och de ideella organisationerna utökar samarbetet ytterligare.

– Socialtjänsten gör vad de kan, men de är under stor press. Det skulle behöva göras mer, men att trolla fram boenden är inte enkelt. Man vill gärna tycka att socialtjänsten täcker behovet, men så är det inte längre och det måste erkännas.

”

Man borde inte vara så rädd att bygga för mycket, men staten har inte insett att man måste vara med och ta de här riskerna.

”

vägen vi måste gå.

Men att bygga för ekonomiskt svaga hushåll innebär ett risktagande. Hans Lind upplever att det finns en rädsla för att bygga något som kanske inte ger rimlig avkastning.

– Min bedömning är att staten måste in på något sätt. Man borde inte vara så rädd att bygga för mycket, men staten har inte insett att man måste vara med och ta de här riskerna.

Att dagens bostäder byggs för de med inkomster över genomsnittet tror han kommer innebära ett minskat byggande de kommande åren.

– Vill man upprätthålla den höga bostadsstandarden kan man inte bygga så himla mycket. Det som behövs är ett helt annat fokus i bostadspolitiken.

Ska fler ha råd med en bostad måste man bygga med blandad kvalitet och renovera till olika standard, menar han. Och för att komma förbi uthyrningskraven, som Hans Lind anser är orimliga, föreslår han att diskrimineringslagen kompletteras och täcker in även ekonomisk diskriminering.

– Enda sättet att minska ekonomisk segregation är att hushåll med lägre inkomster tillåts bo till en lägre hyra.

Anna Heide, CSR-chef på MKB Fastighets AB

I dag råder bostadsbrist i 240 av landets 290 kommuner. De flesta är överens om att det ska byggas fler bostäder, men samtidigt finns ett stort dilemma.

– Det är i dagsläget jättesvårt att komma ner i kostnaderna för nyproduktion i Sverige. Brist på konkurrens och andra faktorer gör att det blir väldigt dyrt. Det i sin tur gör att hyrorna blir höga, säger Anna Heide som i egen skap av CSR-chef har hand om MKB:s samhällsansvar.

På MKB har man därför testat flera andra lösningar. För något år sedan öronmärkte man 100 lägenheter till hemlösa barnfamiljer innan lägenheterna kom ut på Boplats Syd.

– Det var en litet annorlunda lösning vi gjorde. När det fungerade bra togs kontrakten efter sex månader över av familjerna, och så blev det i de allra flesta fallen.

Projektet är nu avslutat men Anna Heide säger att det inte är omöjligt att något liknande görs igen. MKB gick också ut till samtliga villaägare i Malmö för att få fler att hyra ut delar av den egna bostaden, i ett försök att jämna ut snedfördelningen av bostadsytan.

– Många bor på en väldigt stor boyta och några bor inte alls, säger Anna Heide och konstaterar att färre villaägare än man hoppats på visade intresse.

Utöver det bygger MKB nu om befintliga lokaler till om bostäder. Av de 500 lägenheter som byggdes förra året var hälften ombyggnationer. Nästa år planerar man att försöka stävja problemet med bland annat modulhus.

– Det är bara i utvecklingsfasen, så jag får sätta en stark reservation på att det kanske inte blir av. Men det är ett sätt att titta ur barnens perspektiv. Vi måste få fram bostäder snabbt men ansvaret stannar inte vid tak över huvudet, utan går vidare utifrån att det ska bli en bra och hållbar lösning.

Bostadsförsörjningsansvaret ligger på Malmö stad. Däremot är MKB kommunens verktyg för att stävja bostadsbristen.

– Förra året skulle vi bygga 500 lägenheter och det klara de vi, nästa år är det 750. Så det ökar hela tiden och det är kommunens sätt att säga att nu behöver vi bygga mer.

Marcus Knutagård, universitetslektor i socialt arbete vid socialhögskolan i Lund

Marcus Knutagård har forskat om barns ekonomiska utsatthet. Det största problemet enligt honom är att hemlösheten påverkar skolgången. Forskning har visat på hur vissa barn utvecklar astma, allergier, sömnstörningar och depression.

– Men också det sociala påverkas. Det är svårt att ta hem kompisar och få lugn och ro till studier, vilket i sig är en hög risk då all forskning pekar på vikten av skola som framgångsfaktor.

Han menar att barn som lever i hemlöshet under längre perioder är extra sårbara.

– Det socialtjänsten bedömer som en tillfällig placering riskerar att bli långvarig. För ett barn kan det innebära att en stor del av barndomen går åt till att leva i eländiga förhållanden.

Våld i nära relationer är en av de största orsakerna till att kvinnor hamnar i hemlöshet.

Ofta får förövaren bo kvar medan kvinnorna och barnen tvingas flytta. Generellt sett är den ökande hemlösheten i Malmö framförallt kopplad till fattigdom och ekonomisk utsatthet, men också till fastighetsägarnas krav.

– Kortsiktigt är det orimligt att inte godta försörjningsstöd som en fast inkomst för familjer. Där borde man jobba aktivt med att de kan få ett eget kontrakt.

Den sekundära bostadsmarknaden, där socialtjänsten hyr ut lägenheter till ekonomiskt svaga hushåll, ser han som oroväckande. Att få hyra en lägenhet av dem kan låta bra på pappret, men det är inte ovanligt att kontrakten löper bara en månad i taget. Uppsägningstiden kan vara så kort som en vecka och tvingas man flytta registreras man inte som avhyst.

– De officiella räkningarna är vilseledande eftersom den stora andelen av barnfamiljerna som berörs bor under förhållanden som gör att de kan vräkas till höger och vänster, utan att det syns officiellt.

Han berättar om hur Finland satsat på en nationell hemlöshetsstrategi. De är också det enda landet i Norden där antalet hemlösa blir färre.

– Det man behöver är ett större grepp kring frågan om bostadens betydelse, säger han.

”Alla har tak över huvudet, men vi lever inte ett normalt liv.”

En kvalitativ undersökning om hemlösa barnfamiljer i Malmö

JMG

Göteborgs universitet

JMG, Institutionen för journalistik, medier och kommunikation

Examensarbete i journalistik 22,5 hp

Journalistprogrammet HT 2016

Författare: Eleonor Broman, Felicia Green och Marielle Theander Olsson

Handledare: Maria Jervelycke Belfrage

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION

Tack till vår fantastiska tolk Susanne Kiswani.

HEMSIDETEXT	4
1. INLEDNING	5
2. FRÅGESTÄLLNINGAR	6
2.1 UNDERSÖKNINGENS FRÅGESTÄLLNINGAR	6
2.2 JOURNALISTISK FRÅGESTÄLLNING	6
3. BAKGRUND	7
3.1 DEFINITION AV HEMLÖSHET	7
3.2 TIDIGARE FORSKNING	8
3.3 TIDIGARE JOURNALISTIK	10
4. AVGRÄNSNING	11
4.1 UNDERSÖKNINGENS AVGRÄNSNINGAR	11
4.2 JOURNALISTISKA AVGRÄNSNINGAR	11
5. METOD	12
5.1 UNDERSÖKNINGENS METOD	12
5.2 URVAL	13
5.3 JOURNALISTISKA METODER	13
5.4 LIKHETER OCH SKILLNADER I VETENSKAPLIGA OCH JOURNALISTISKA METODER	14
6. ARBETETS GÅNG	15
6.1 ARBETETS OLIKA FASER	15
6.2 SVÅRIGHETER OCH LÄRDOMAR	16
6.3 ARBETSFÖRDELNING	17
7. MÅLGRUPP OCH PUBLICERING	18
8. RESULTAT AV UNDERSÖKNINGEN	19
8.1 UNDERSÖKNINGENS INTERVJUPERSONER	19
8.2 REDOVISNING AV RESULTAT	20
8.3 ANALYS AV RESULTATET	26
8.4 DISKUSSION KRING METODENS FÖR- OCH NACKDELAR	27
9. SVAR PÅ FRÅGESTÄLLNING	29
9.1 UNDERSÖKNINGENS FRÅGESTÄLLNING	29
9.2 JOURNALISTISKA PRESENTATIONEN	29
10. ETISKA OCH PUBLICISTISKA ÖVERVÄGANDEN	31
10.1 ETISK PROBLEMATIK I UNDERSÖKNINGEN	31
10.2 ETISK PROBLEMATIK I DET JOURNALISTISKA ARBETET	31
11. FRAMTIDA UNDERSÖKNINGAR	32
12. UPPHOVSRÄTTSLIGA FRÅGOR	33
13. KÄLLFÖRTECKNING	34
ANALYS	38
APPENDIX	39

Hemsidetext

Att ha ett eget hem är självklart för de flesta. Men vad många inte känner till är att 887 barn, bara i Malmö, saknar ett hem. I takt med att konkurrensen om bostäderna blir allt hårdare samtidigt som befolkningen växer ökar den strukturella hemlösheten i landets kommuner. En grupp som drabbas extra hårt är barnfamiljerna. Det handlar om mammor och pappor som inte har någon social problematik och saknar ekonomiska resurser att ta sig in på bostadsmarknaden. En del är nyanlända, andra har bott i Sverige större delen av sitt liv. Kommunen ger dem tak över huvudet, men hur länge familjerna får stanna kvar i trångbodda hotellrum eller andra tillfälliga boendelösningar kan någon sällan svara på.

I rapporter och kartläggningar presenteras hemlösa som siffror i tabeller och diagram. Experterna får stort utrymme, medan familjerna själva sällan kommer till tals. I vårt arbete lyfter vi deras personliga upplevelser och erfarenheter av att leva i hemlöshet. I en kvalitativ undersökning har vi intervjuat nio familjemedlemmar som berättar om sin unika situation. En del är deprimerade, andra hoppfulla. Men något som alla återkommer till är hur trångboddheten begränsar vardagen och hur ovissheten inför att inte veta hur länge man kan bo kvar tär på relationerna inom familjen. Liknande upplevelser återkommer i våra journalistiska intervjuer där vi talat med några av dem som inte förekommer i den officiella statistiken.

Experterna vi pratar med efterlyser samarbeten mellan ideella aktörer, stat och kommun. Att hitta en ensam ansvarig för problemen är en omöjlighet eftersom den strukturella hemlösheten härleds till de senaste decenniernas allt tuffare bostadsmarknad. Vår ambition är därför inte att ställa någon enskild person eller myndighet till svars. Istället lyfter vi olika perspektiv av problemet och utforskar hur hemlösheten ser ut i dag.

Metodrapport

1. Inledning

Antalet hemlösa barn och barnfamiljer har ökat kraftigt i Malmö under de senaste åren. Under hösten 2016 var 887 barn hemlösa, enligt Malmö stads senaste hemlöshetskartläggning. Den stora skillnaden när det gäller hemlösheten i dag är att de utsatta familjerna sällan har sociala svårigheter, som problem med missbruk eller psykisk ohälsa. Det enda de saknar är en bostad (Malmö stads hemlöshetskartläggning 2016). När vi tog del av journalistisk rapportering i frågan upplevde vi att familjernas upplevelser inte gavs speciellt mycket utrymme. Enligt forskning av Gunvor Andersson och Hans Swärd, professorer i socialt arbete i Lund, (2007:87, 163) missas ofta barnens perspektiv i medierna och varken barn eller föräldrar får själva komma till tals, utan majoriteten av artiklarna fokuserar på politik och åtgärder.

Hemlöshet representerar en av de mest extrema formerna av fattigdom (Göteborgs Stads strategi och plan mot hemlöshet 2014-2018:2). I ett samhälle som står inför stora utmaningar vad gäller bostadsbyggande, samtidigt som befolkningen ökar, har hemlösheten blivit strukturell. Problematiken syns i allt fler kommuner och Stockholms Stadsmission uppger i sin senaste rapport att bara 48 procent av landets kommuner följer bostadsförsörjningslagen (Hemlös 2016:5). Samtidigt saknas lagstiftning på nationell nivå som förhindrar att människor hamnar i hemlöshet (Hemlös 2016:29).

I förra årets rapport framhåller Stockholms Stadsmission att hemlösheten förblir en av de största samhällsutmaningarna i Sverige (Hemlös 2015:5). De menar att avsaknaden av en bostad säger mer om samhällets bristande strukturer än om den enskildes ansvar (Hemlös 2015:4). Utifrån ovanstående ser vi frågan som högaktuell.

Vårt arbete ger ett nytt perspektiv på hemlöshet bland barnfamiljer. När diverse medier tidigare har rapporterat om det, är det siffror de fokuserar på: hur många de är, vad det kostar, etcetera. I bästa fall kan en hemlös människa vara med på ett hörn. Vi har valt att göra tvärtom: det är människorna bakom siffrorna som dominerar både undersökningen och den journalistiska produkten. För oss som journalister känns det självklart att gå på det mänskliga perspektivet, men som det visar sig, har det inte varit självklart att göra så i medierna tidigare.

Vi förstod att ämnet skulle medföra vissa utmaningar, men det visade sig vara betydligt svårare att undersöka än vi kunde ana. I ämnets komplexitet ligger kanske också förklaringen till att frågan om hemlösa barnfamiljer sällan uppmärksammas, men det innebär också att det är av ännu större betydelse att lyfta problemet.

Syftet med den vetenskapliga undersökningen är att studera hur barnfamiljer som lever i hemlöshet själva upplever sin situation. Det journalistiska arbetet syftar till att ytterligare fördjupa individens perspektiv och låta de berörda familjerna berätta sin historia, men också att kartlägga bakomliggande orsaker och de lösningar som Malmö stad har att tillgå.

2. Frågeställningar

2.1 Undersökningens frågeställningar

Då vi ville fokusera på individuella upplevelser av hemlöshet snarare än generella beskrivningar var det nödvändigt att våra frågeställningar handlade om familjemedlemmarnas perspektiv. Vi har därför undersökt hur familjerna ser på sin nuvarande boendesituation och hur de upplever att deras vardagsliv och familjerelationer påverkas, utifrån följande frågeställningar:

- Hur upplever familjerna att hemlösheten påverkar deras vardag och sociala liv?
- Hur påverkas relationerna familjemedlemmarna emellan?
- Hur upplevde familjerna bemötandet från Malmö kommun när de sökte hjälp?

Vi funderade mycket på vilka aspekter av barnfamiljernas situation som var mest relevanta att undersöka utifrån vårt syfte. Vi valde till slut att fokusera undersökningen till de grundläggande förutsättningar som de flesta som bor i en egen bostad har, till exempel möjligheten att kunna laga mat eller bjuda hem vänner. Hur påverkas den möjligheten om man inte har ett hem? Vi utgick från att detta var något som alla familjer kunde relatera till utifrån sin nuvarande situation. I den andra frågeställningen fanns till en början en tanke om att lägga större fokus på föräldrarollen men vi valde slutligen att bredda den till att gälla alla relationer i familjerna. Ganska tidigt valde vi att dela in frågorna i tre teman som behandlade familjernas vardag och sociala liv, hur familjerelationerna påverkas och vilken hjälp familjerna fått av kommunen. Vi bedömde denna kategorisering som logisk och relevant eftersom vi ville ge en heltäckande bild av familjernas situation. Vi valde att fokusera på barnfamiljernas upplevelser av den nuvarande boendelösningen och undersökte därför inte djupare hur familjerna bott tidigare.

2.2 Journalistisk frågeställning

Journalistiskt ville vi dels låta de berörda familjerna komma till tals, och dels ge förklaringar till varför hemlösheten ökar. Vi ville också ta reda på hur Malmö kommun arbetar med problemet och vilka lösningar som finns på kortare och längre sikt. Vårt reportage utgår därför från tre grundfrågor:

- Hur ser situationen ut för hemlösa barnfamiljer i Malmö?
- Vilka orsaker ligger bakom att hemlösheten bland barnfamiljer ökar?
- Vad görs från kommunens sida?

Eftersom vi ville få en heltäckande bild av situationen var det nödvändigt att undersöka hemlöshetsproblematiken ur flera olika perspektiv.

3. Bakgrund

Kapitlet inleds med en kort förklaring av begreppet hemlöshet. Därefter redogör vi för tidigare forskning på området. Slutligen beskriver vi hur hemlöshetsfrågan har bevakats inom journalistiken.

3.1 Definition av hemlöshet

Ett centralt begrepp i vår undersökning är hemlöshet, men det finns flera sätt att mäta och definiera hemlöshet på. I Malmö använder man Socialstyrelsens äldre definition från 1999. Staden har hållit kvar vid denna eftersom man velat kunna göra jämförelser med tidigare mätningar. I stora drag innebär det att alla som inte har egen eller förhyrd bostad, eller ett stadigt andrahands- eller inneboendekontrakt, räknas som hemlösa. Även personer som är inskrivna på kriminalvårdsanstalt eller institution, samt personer som tillfälligt bor hos vänner räknas in om de sökt hjälp av kommunen. Centralt är att personen saknar boende eller har en mycket kortsiktig lösning på boendefrågan.

I nationella mätningar används däremot Socialstyrelsens senaste definition från 2011, där hemlösheten beskrivs utifrån fyra olika situationer. Den första handlar om personer som behöver akut hjälp med tak över huvudet. Den andra innefattar personer intagna på kriminalvårdsanstalt eller inskrivna på andra behandlingsenheter som saknar bostad inför utskrivningen. I situation tre räknas de som bor i någon av kommunens boendelösningar, till exempel sociala kontrakt via socialtjänsten. I den fjärde situationen finns de som flyttar runt i tillfälliga boendelösningar eller bor kortsiktigt inneboende hos vänner och familj.

De största skillnaderna mellan definitionerna är att Malmö inte beskriver hemlösheten utifrån dessa fyra kategorier, och att de som bor i långsiktiga boendelösningar (situation tre enligt Socialstyrelsens definition från 2011) inte räknas som hemlösa.

De siffror vi presenterar från Malmös hemlöshetskartläggning 2016 utgår alltså från 1999 års definition. Där framgår att 887 barn lever i hemlöshet, men ännu fler barn hade betraktats som hemlösa om Malmö använt Socialstyrelsens definition från 2011. Lars G Larsson, utvecklingssekreterare på Stadskontoret i Malmö, uppskattar att ytterligare 3000 personer räknats som hemlösa om staden hade använt sig av Socialstyrelsens definition från 2011 (personlig kommunikation 17 november 2016). Men ingen vet exakt hur många barn som lever i hemlöshet, eftersom statistiken bara innefattar de som söker hjälp.

Varken i Socialstyrelsens tidigare eller senare definition räknas EU-migranter eller papperslösa (Hemlös 2015:6). Det innebär att det finns ett mörkertal kring hur många som lever i hemlöshet. Den här gruppen har vi inte kunnat täcka in i vår undersökning och därför kan vi inte uttala oss om deras situation.

De familjer vi intervjuat i vår undersökning räknas däremot in i statistiken. De vi intervjuat i vår undersökning bor på ett av kommunens akutboenden och på ett hotell som kommunen ordnat. De hade därför fallit under situation ett om Malmö hade använt sig av Socialstyrelsens definition från 2011, och därmed räknats som hemlösa även enligt den.

3.2 Tidigare forskning

Utifrån den forskning vi har tagit del av tycks det tidigare inte ha varit så vanligt förekommande att titta på barn och familjers perspektiv när det gäller just hemlöshet. Gunvor Andersson och Hans Swärd, professorer i socialt arbete vid Socialhögskolan i Lund har dock riktat in sig på barnen i sin forskning. 2007 skrev de boken "Barn utan hem" där de undersökte hemlösheten ur barn och familjers perspektiv. Studiens syfte var att förklara varför problemet med hemlösa barnfamiljer uppkommit samt att förstå vad det innebar för de berörda familjerna (Andersson & Swärd 2007:57). Genom enkäter till socialtjänsten och intervjuer med hemlösa ensamstående mammor och barn drar de slutsatsen att de hemlösa familjerna lever i ett slags mellanrum mellan ett eget boende och att bo på gatan. Mellanrummet leder till att många av de intervjuade barnen och familjerna talar om känslor av utanförskap, skam, maktlöshet och att vara annorlunda (ibid.:161f). I studien undersöktes också hur hemlösa barn och familjer porträtteras i olika typer av medier. Andersson och Swärd kom fram till att barnen mycket sällan fick komma till tals i de medier som studerades, istället fokuserade 80 procent av artiklarna på åtgärder och politik (ibid.:163). I dagsläget finns också pågående forskning där man intervjuar barn och familjer. Tove Samzelius är tematisk rådgivare på Rädda Barnen och är en av personerna vi valt att lyfta fram i vårt reportage. Just nu genomför hon en fördjupningsstudie där hon undersöker vilka konsekvenser och orsaker som ligger bakom att barn och familjer hamnar i hemlöshet. Studien består av enkät till kommuner, intervjuer med barnfamiljer och intervjuer med tjänstepersoner som kommer i kontakt med familjerna. Syftet är att ge de som drabbas en röst och lyfta fram familjerna bakom statistiken.

Det finns också forskning som fokuserar på bostadsmarknaden. Hans Lind är professor i fastighetsekonomi vid Kungliga Tekniska Högskolan. I sin senaste bok *Åtkomliga bostäder - så gör vi det möjligt för hushåll med låg inkomst att hitta en bostad* (2016) ger han exempel på åtgärder som kan hjälpa resurssvaga hushåll att ta sig in på bostadsmarknaden. Bland annat rekommenderar han nya strategier för bostadsbyggandet, att det befintliga beståndet renoveras till olika standard och beskriver hur man kan göra beståndet mer åtkomligt för de grupper som är i störst behov av en bostad. Utgångspunkten är att hushåll med relativt låga inkomster ska hitta en bostad till en rimlig hyra och inom en rimlig tidsperiod. Ett sätt att nå dit enligt Hans Lind är bygga bostäder som höginkomsttagare helt enkelt inte vill bo i.

Andra forskare har riktat in sig på hemlöshetspolitiken i Sverige. Ingrid Sahlin, professor vid Socialhögskolan i Lund (2015:178-179) beskriver hur bostadspolitiken från 1990-talet och framåt har strävat efter en fri marknad och privat ägande där politikerna tagit mycket få initiativ i frågan. Hon menar att regeringen främst har bedrivit en implicit strategi, men saknat tydliga åtgärder. Detta trots att hemlösheten har kartlagts vart sjätte år sedan 1993, och trots att Sverige hade en nationell samordnare för hemlöshet mellan 2012 och juni 2014. Sahlin menar vidare att de tidigare regeringarna inte insåg att hemlösheten inte kan lösas enbart med hjälp av socialtjänsten. Lösningen måste istället handla om att tillhandahålla bostäder till rimliga kostnader och riktlinjer för hur dessa ska fördelas. Den nuvarande strategin mot hemlöshet karaktäriseras av motsägelser mellan regeringens retorik och konkreta åtgärder. Formellt sett kräver staten att kommunerna tar ansvar för sina invånare, samtidigt som de i praktiken har berövats möjligheten att göra det, enligt Ingrid Sahlin (2015:179).

Förutom ovan nämnd forskning finns en relativt stor mängd rapporter kring hur många som lever i hemlöshet, både på nationell och regional nivå. Socialstyrelsens senaste nationella mätning från 2011 visade att hemlösheten fortsätter att öka i landet. Under en vecka i maj räknades cirka 34 000 personer in som hemlösa eller utestängda från bostadsmarknaden. Nya siffror väntas komma under 2017. Malmö stad (2016) kartlägger årligen hemlösheten sedan 1996 och de senaste siffrorna publicerades 4 november 2016. Dessa baseras på Socialstyrelsens definition från 1999 (se 3.1 Definition av hemlöshet). Som nämnt i inledningen ökar framförallt den strukturella hemlösheten där barnfamiljer är en av de grupper som är mest drabbade. I Malmö fanns vid kartläggningen 887 hemlösa barn. Över tre fjärdedelar av barnen var placerade på hotell, vandrarhem, pensionat eller i möblerade lägenheter av varierande kvalitet. Statistiken ger dock bara en ögonblicksbild av situationen och täcker därför inte in hur många som är hemlösa under hela året eller hur länge de är hemlösa (Malmö stads hemlöshetskartläggning 2016, Lars G Larsson, personlig kommunikation, 17 november 2016).

Även ideella organisationer för statistik över hemlösheten och situationen på bostadsmarknaden. Stockholms stadsmission (2015:13) beskriver i rapporten Hemlös 2015 att bostadsbristen är akut och att svaga grupper stängs ute när det saknas små och billiga bostäder. I en egen undersökning beskriver man också Malmö som en av få kommuner där kommunfullmäktige har förstått att det är viktigt att ta ett bostadspolitiskt ansvar med hjälp av allmännyttan (ibid.: 22-23).

Om vi riktar blicken över sundet, till Danmark, ser vi en hemlöshet som tar sig ett helt annat uttryck än den svenska. Medan hemlösheten i Sverige de senaste åren har varit övervägande strukturell och något som kopplas samman med den tuffa bostadsmarknaden (Socialstyrelsen, u.å.) är hemlösheten i Danmark något som framförallt förknippas med danskfödda män med missbruksproblematik (Socialstyrelsen i Danmark, 2013). Det trots att de danska Socialstyrelsen har en hemlöshetsdefinition (Socialstyrelsen i Danmark, 2013) som likt den svenska, är tämligen bred:

“Som hjemløse regnes personer, som ikke disponerer over egen (ejet eller lejet) bolig eller værelse, men som er henvist til midlertidige boalternativer, eller som bor midlertidigt og uden kontrakt hos slægtninge, venner eller bekendte. Som hjemløse regnes også personer uden et opholdssted den kommende nat.” (Socialstyrelsen i Danmark, 2013:6).

Enligt den europeiska intresseorganisationen Housing Europe är bostadsbristen i Europa hög och antalet hemlösa ökade 2015 i samtliga EU-länder utom Finland (Housing Europe, 2015:26-27). Där konstateras även att både Sverige och Danmark tillhör de länder i EU där kostnaden för boende är högst (Housing Europe, 2015:16) och de två länderna ligger i topp när det kommer till kostnaden för bostadsbyggande, med Sverige på en förstaplats och Danmark strax därefter (Housing Europe, 2015: 15).

Om man tittar på forskningen ur ett kritiskt perspektiv tycks kunskapen om bostadsmarknaden och politiken vara mer mångsidig än den om de utsatta familjerna. Marcus Knutagård, universitetslektor i socialt arbete i Lund, har forskat om social utsatthet bland barn. Han menar att forskning om hemlösa barn utmanar forskningsetiken och att det är ett problem att det inte finns lika mycket svensk forskning om hemlöshetens effekter jämfört med i andra länder. Han menar också att den mer omfattande hemlöshetsforskning som finns i bland annat USA inte alltid kan appliceras på situationen i Sverige (personlig kommunikation, 18 november 2016).

3.3 Tidigare journalistik

Hemlöshetsfrågan är mer eller mindre ständigt aktuell men tycks uppmärksammas mer av medier under vissa perioder, däribland under hösten 2015. Gatutidningen Faktum som bland annat finns i Göteborg och Malmö bevakar regelbundet hemlösas situation, men har inte specifikt undersökt barnfamiljers perspektiv. När andra medier berättar om hemlöshet presenteras ofta nya siffror som visar att hemlösheten har ökat i en viss stad, till exempel artikeln *Allt fler hemlösa barnfamiljer i Malmö* (Wahlgren, 2 november 2015). Visserligen förekommer ibland intervjuer med hemlösa personer och familjer, men det är sällan de riktigt går på djupet. Ett exempel är artikeln *Svårt för hemlösa barnfamiljer* från Stockholm Direkt (Panagiotis Columbus, 4 november 2015). Oftare diskuteras hemlösheten på en mer generell nivå och det framkommer att orsaken till ökningen är fattigdom och bostadsbrist, snarare än sociala problem. Att allt fler familjer saknar ekonomiska resurser för att konkurrera på bostadsmarknaden är en slutsats som dras i artiklarna. Sydsvenskan har regelbundet bevakat situationen i Malmö och beskrivit hur allt fler Malmöbarn är för fattiga för ett eget hem (Fjellman, Magnusson, Lönnæus, 2016, 26 juni). Man har även rapporterat om de hemlöshetskartläggningar som gjorts av Malmö stad och att staden nu överskrider sin hemlöshetsbudget med 181 miljoner kronor (Fjellman, 2016, 3 oktober).

På nationell nivå tycker vi oss se att medier ofta rapporterar om problemet i samband med att en ny hemlöshetskartläggning släpps. Det skulle kunna innebära en risk för att journalisterna inte själva gör en egen undersökning av hur situationen ser ut utan förlitar sig på fakta som kommun och myndigheter har att tillgå. Det är visserligen relevant att lyfta fram siffrorna från de årliga kartläggningarna för att visa hur utbrett problemet är, men det är också viktigt att vara medveten om det mörkertal som finns och ge de drabbade en röst.

Även i andra länder uppmärksammas hemlösheten bland barnfamiljer. The Guardian rapporterar i november att mer än 120 000 brittiska barn väntas tillbringa julen 2016 i tillfälliga boendelösningar, däribland hostel. Den typen av hemlöshet leder enligt artikeln till att barn upplever ångest, oro och sömnsvårigheter. Många har även problem med trångboddhet (Osborne, 2016, 3 november). I Danmark är bostadsbrist och hemlöshet något som, precis som här i Sverige, uppmärksammas regelbundet. Men man verkar fokusera på andra problemområden. Bland annat på hur bostadsbristen leder till att föräldrar tvingas köpa lägenheter till sina vuxna barn för att de ska ha någonstans att bo i Köpenhamn, vilket uppmärksammas i artikeln *Man er nødt til at have rige forældre, før man kan fucking finde en lejlighed* (Graulund Nøhr, Olsen, 2016, 3 juli). Att hemlösheten bland Danmarks unga vuxna mellan 25 och 29 år ökar har också uppmärksammas. Men här härleds det inte till pressad bostadsmarknad, utan till att unga med sociala problem är dåliga på att fångas upp av det sociala skyddsnätet (Sand, 2015, 15 september).

4. Avgränsning

Det fanns flera olika orsaker till att vi valde att fokusera på Malmö. En av dem var stadens budget. Under hösten rapporterades det om att Malmö stad förväntades spräcka sin hemlöshetsbudget med 181 miljoner kronor. En annan orsak var att det i flera artiklar framgick att allt fler väljer att flytta till staden, trots att bostadsbristen blir mer och mer akut (Malmö Stad, 3 november 2016). Ytterligare en intressant aspekt är att hotell är kommunens vanligaste boendelösning för personer i hemlöshet, och mycket tyder på att just dessa lösningar gjort att budgeten skjutit i höjden. Att det lades så mycket pengar på temporära och osäkra boendelösningar tyckte vi var anledning nog att fokusera vår undersökning på Malmö. I Stockholms stadsmissions årliga rapport *Hemlös* (2015) fick stadens hemlöshetsarbete godkänt, trots att kommunen avskaffat sin hemlöshetsplan. Detta till skillnad från Göteborg, som har en plan för 2015-2018, men som ändå inte godkändes av Stadsmissionen i samma rapport.

4.1 Undersökningens avgränsningar

Den forskning vi tagit del av är till huvudsakligen inriktad på siffror och statistik eller orsaker och lösningar snarare än på familjerna. Studien av Andersson och Swärd (2007) tycks vara en av få som riktar in sig på barnens perspektiv. Att deras arbete genomfördes för nästan tio år sedan och att hemlösheten fortsatt öka sedan dess gjorde att vi fann det motiverat att undersöka familjernas situation. Under arbetets gång upptäckte vi att det fanns ett pågående projekt på området, av Rädda Barnen, vilket tyder på att familjernas perspektiv ses som viktigare idag. För att vår undersökning skulle vara så aktuell som möjligt och spegla dagens situation ville vi nå personer som i nuläget lever i någon form av hemlöshet. För att underlätta en jämförelse av personernas upplevelser beslutade vi också att enbart rikta in oss på personer som hade fått hjälp av Malmö stad och var placerade på någon av kommunens boendelösningar.

4.2 Journalistiska avgränsningar

Vårt syfte har hela tiden varit att komma bort från siffrorna och statistiken, där forskare och myndighetspersoner talar över huvudet på de som faktiskt drabbas av det problematiska läget på bostadsmarknaden. Vår journalistiska vinkel var därför att visa hur situationen kan se ut för en barnfamilj. Detta kommer vi att illustrera genom att berätta om upplevelserna hos familjerna vi kommit i kontakt med genom vår undersökning, samtidigt som vi låter kommun, experter och ideella aktörer svara på frågan om vad som görs i dag och vad som krävs för att förändra läget i framtiden.

Genom att lyfta upplevelser och erfarenheter hos barnfamiljer från två olika kommunalt ordnade boenden utanför Malmö (ett hotell och en villa med egna lägenheter) vill vi visa på hur familjernas vardag påverkas utifrån respektive boendelösning. Vilken roll spelar till exempel boendets geografiska placering när familjemedlemmarna ska ta sig till jobb och skola? På vilket sätt påverkar boendets standard barnfamiljerna i deras vardagsliv? Hur påverkas familjemedlemmarnas sociala liv av att bo på en plats där vissa inte tillåts ta hem besök? Och vad känner barn och föräldrar inför sin situation - hur påverkar trångboddheten och ovissheten om framtiden relationerna inom familjen?

5. Metod

I kapitlet redogör vi först för undersökningens metod och urval. Vi beskriver också de journalistiska metoderna, och diskuterar slutligen hur de liknar och skiljer sig från den vetenskapliga metoden.

5.1 Undersökningens metod

Eftersom vi ville fördjupa oss i enskilda människors upplevelser snarare än att kartlägga frekvenser eller generella mönster har vi valt att göra en kvalitativ samtalsundersökning. Till skillnad från andra frågeundersökningar som mäter just frekvens handlar samtalsintervjun om att synliggöra hur ett fenomen gestaltar sig. Detta är därför en lämplig metod för att få reda på hur människor själva uppfattar sin omvärld (Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. och Wängnerud, L. 2012:251-253). Samtalsintervjuer ger också möjligheten att registrera oväntade svar och göra uppföljningar, något vi såg som en klar fördel då det varit betydligt svårare att täcka in individuella upplevelser av hemlösheten i en kvantitativ frågeundersökning. Från början fanns en tanke om att kartlägga hemlösheten genom en statistisk analys, men eftersom Malmö stad årligen genomför statistiska kartläggningar såg vi det mer relevant att komplettera statistiken med en kvalitativ studie som kan ge människorna bakom siffrorna "kött och blod".

En alternativ metod hade kunnat vara att kvantitativt sammanställa ny statistik utifrån socialtjänstens dokumentation, men i samråd med socialkontor i Malmö insåg vi ganska snabbt att sekretessen stod i vägen och att vi inte skulle hinna ta del av handlingarna i tillräckligt god tid för att kunna genomföra en kvalificerad undersökning inom arbetets tidsram. Den kvalitativa metodens svaghet är att vi utifrån undersökningen inte kommer kunna dra några generella slutsatser om hur hemlösheten bland barnfamiljer i Malmö ser ut. Vi kommer heller inte kunna uttala oss om huruvida våra intervjupersoners upplevelser gäller för andra hemlösa familjer, men det är inte heller vårt syfte. Istället är tanken att vår undersökning ska komplettera den befintliga statistiken och fördjupa kunskaperna om individens perspektiv i hemlöshetsfrågan.

I semistrukturerade intervjuer avgörs frågornas ordningsföljd utifrån hur dialogen med respektive intervjuperson utvecklas (Esaiasson et al. 2012:267). Det innebar att vi kunde anpassa intervjuerna något beroende på familjernas svar och ställa relevanta följdfrågor. I intervjuerna har vi utgått från tre olika teman och ställt frågor utifrån dessa. Det första temat handlar om familjernas sociala liv och hur vardagslivet påverkas av hemlösheten. Det andra temat syftar till att ge förklaringar till hur familjerelationerna kan påverkas av att sakna fast bostad. Det tredje temat handlar om huruvida familjerna upplever att den hjälp de fått av kommunen är tillräcklig och vilken typ av hjälp de hade behövt. Utöver våra huvudteman har vi också samlat in bakgrundsinformation om familjerna så som ålder, antal familjemedlemmar, tid i Sverige, sysselsättning, tidigare boendeform, tid i hemlöshet och så vidare. Se appendix för fullständig frågeguide.

Vi övervägde om vi skulle intervjua familjerna i fokusgrupper med ett flertal personer i varje grupp, eller om intervjuerna skulle ske enskilt med en förälder eller ett föräldrapar i taget. Förutom en rent tidsmässig vinst hade fördelen med gruppintervjuer varit att få ta del av intressanta diskussioner mellan familjerna, då de troligen delar en förståelse för upplevelser som vi som intervjuare står främmande inför. Möjligen skulle det också ha bidragit till en viss trygghet att ha en person i samma situation närvarande i rummet.

Vi befarade dock att det fanns en risk att personerna skulle påverkas av varandra i sina svar och att de inte skulle våga vara lika öppna med sina tankar. Hemlöshet är för många en känslig fråga som man kanske inte vill dela med personer man inte känner väl. Ytterligare ett skäl till att inte samla familjerna i gruppintervjuer var att vår tolk, Susanne Kiswani (personlig kommunikation 2016-11-07) avrådde från att hon själv skulle vara närvarande vid intervjuerna. Hon menade att personerna från de geografiska områden som majoriteten av familjerna kom ifrån har en kultur som kan innebära svårigheter att öppna upp sig för utomstående. Särskilt när det gäller ett så skambelagt ämne som hemlöshet. Andra faktorer som talade mot gruppintervjuer var att vi som intervjuare har förbundet oss att anonymisera familjerna så att svaren inte kan identifieras, men att de medverkande inte har några sådana skyldigheter gentemot varandra. Vi ville också att varje individ skulle få en chans att ge sitt perspektiv, och i en gruppintervju föreligger alltid en viss risk att vissa får mer talutrymme på bekostnad av andra. Läger man dessutom till risken för att språksvårigheter skulle uppstå då vissa av intervjupersonerna inte talade svenska föreföll det bästa alternativet vara att intervjua en förälder eller ett föräldrapar i taget. Fördelen att man kan få igång en diskussion mellan intervjupersonerna vid en gruppintervju, övervägdes därför av de många nackdelarna.

5.2 Urval

Vi har genomfört semistrukturerade samtalsintervjuer med åtta föräldrar och en ungdom som vid undersökningstillfället saknade en egen bostad och var placerade på kommunens akutboenden. Totalt omfattade de nio personer från sex familjer. Den grupp vi önskade nå var mycket svår att få tag på. Vi kontaktade de akutboenden i Malmö som riktar sig till barnfamiljer och bad dem vidarebefordra vår annons där vi beskrivit vår undersökning på fyra olika språk, samt annonserade via sociala medier. Tyvärr fick vi mindre respons än vi hade hoppats på och därför tvingades vi göra ett bekvämlighetsurval och intervjua de personer som ville medverka i undersökningen. Genom kontakt med socialsekreterare på boenden och hemlösa personer som vi redan intervjuat fick vi kontakt med fler familjer. Nackdelen med denna metod är att vi själva inte kunde påverka urvalets representativitet. Vi har valt att avgränsa undersökningen till personer som är placerade på två olika kommunala boenden. Dels av rent praktiska skäl, då vi har kunnat använda oss av personalen för att etablera en kontakt med familjerna och vinna deras förtroende, och dels för att det möjliggör för oss att ställa frågor om hur familjerna upplever kontakten med kommunen. Boendena vi besökt är akutboenden eller hotell. Från början hade vi tankar på att täcka in så många olika typer av situationer av hemlöshet som möjligt, men för att kunna uppnå teoretisk mättnad var det nödvändigt att våra intervjupersoners nuvarande boendelösningar inte skiljde sig alltför mycket från varandra.

5.3 Journalistiska metoder

Våra arbetsmetoder har relativt stora likheter med den uppdelning av ett grävprojekt som Nils Hanson beskriver i boken Grävande journalistik (Hanson 2009: 66-69), med vissa undantag. Vi har lagt mycket vikt vid att planera arbetet vecka för vecka, samt att strukturera våra dokument och källor på ett tydligt sätt. I början av vårt arbete gjorde vi en research på nätet, läste rapporter och fick fram namn på möjliga research- och intervjupersoner. Vi utnyttjade också offentlighetsprincipen på olika sätt. Det har vi gjort då många av de uppgifter vi ville ta del av inte fanns tillgängliga någon annanstans än hos kommunen. Det som publicerades på stadens hemsida gav oftast inte den fullständiga bilden. Vi har exempelvis begärt ut siffror från Malmö

stads senaste hemlöshetskartläggningar samt en förteckning över olika boenden där barnfamiljer kan placeras av socialtjänsten. Vi har också tagit del av kommunens kartlägningsblanketter och en lista som socialtjänsten använder vid utredningar för att ta hänsyn till barnperspektivet. Parallellt med detta gjorde vi ett persongalleri med tänkbara personer att intervjua. Hos kommunen blev vi relativt tidigt hänvisade till Lars G Larsson, utvecklingssekreterare på stadskontorets välfärdsavdelning, som regelbundet hjälpte oss med frågor och dokument, och slutligen också blev en viktig person i det journalistiska arbetet. I jakten på andra experter, som forskare och socialekreterare, har vi ofta fått ta många kontakter som sedan hänvisat oss vidare till rätt person.

För att hitta hemlösa barnfamiljer har vi använt traditionella journalistiska metoder som att ringa runt till olika boenden, men vi har också använt alternativa metoder som att själva skicka ut annonser till boenden och annonsera i lägenhetsgrupper på Facebook. Det har vi tvingats göra eftersom kontakten med socialtjänsten och boendena inte alltid varit helt enkel. Det här återkommer vi till i kapitel 6.2 om svårigheter och lärdomar under arbetet. På Disponentvillan lyckades vi dock etablera en god kontakt och blev inbjudna för att prata med både personal och de boende. De boende ville däremot inte synas mer än som anonyma citat i den journalistiska produkten.

När vi besökte Malmö blev vi tipsade om ett boende för hemlösa familjer i närheten, men då vi kom dit visade sig att inga familjer bodde där. Om vi haft möjligheten att stanna en längre period i Malmö hade vi kunnat besöka fler boenden och på så sätt hitta fler intervjupersoner. En svårighet med det journalistiska arbetet har varit att ansvaret delas av många aktörer på både kommunal och nationell nivå. Det har inneburit att det varit svårt att utkräva ansvar från en enskild person. Därför har vi valt att lyfta fram flera personer som bär olika typer av ansvar inom kommunen. På så sätt ger vi i vårt arbete exempel på hur respektive aktör arbetar för att lösa problemet.

5.4 Likheter och skillnader i vetenskapliga och journalistiska metoder

Den semistrukturerade samtalsintervjun har rent praktiskt relativt stora likheter med journalistiska intervjuer. I båda fallen handlar det om att skapa ett förtroendefullt samtal för att få svar på sina frågor. Det som skiljer metoderna åt är att den journalistiska intervjun ofta är något friare till sin form och att man i större utsträckning har möjlighet att låta intervjupersonen styra samtalets riktning. I den journalistiska intervjun formulerar man dessutom frågorna annorlunda från intervju till intervju, medan man i en samtalsintervju ställer samma frågor till alla personer. I en semistrukturerad intervju finns förstås också möjligheten att ställa följdfrågor och att frångå det huvudsakliga ämnet något, men det är viktigare att ställa frågorna på ett strukturerat sätt och att intervjuerna följer ett systematiskt mönster för att inte skillnader i svaren ska bero på intervjuaren.

6. Arbetets gång

Här beskrivs utvecklingen från idé till färdig undersökning och reportage, med fokus på de utmaningar och val vi stod inför längs vägen. Därefter diskuterar vi de svårigheter och lärdomar som varit genomgående i arbetet. Slutligen följer en sammanfattning av arbetsfördelningen.

6.1 Arbetets olika faser

Den första fasen av arbetet handlade om att mejsla ut en idé och att genomföra en grundlig research. Från början hade vi fyra olika idéer men efter ett möte med Sandra Foresti, universitetsadjunkt i journalistik på JMG, fastnade vi snabbt för ämnet hemlösa barnfamiljer då det tycktes vara relativt utforskat. Idén passade också väl in med en tänkt publicering i gatutidningen Faktum. Svårigheterna började när det var dags att utveckla den vetenskapliga metoden. Vi hade planer på att genom en statistisk analys jämföra Malmö med Göteborg för att se hur hemlösheten skilde sig åt i de två städerna, men efter ytterligare research framkom det att städerna mätte och definierade hemlösheten på olika sätt. Efter metodcoachning med Marina Ghersetti, universitetslektor på JMG, insåg vi att en statistisk jämförelse av städerna inte var möjlig. Vi tittade därefter på om det fanns möjlighet att undersöka vilken hjälp man fick i kommunerna, men insåg att den frågeställningen skulle bli för bred för den här typen av arbete. Istället undersökte vi möjligheten att själva kunna begära ut viss dokumentation från socialtjänsten och göra en kvantitativ analys. Tyvärr satte sekretessen stopp och vi tvingades tänka om.

I samråd med vår handledare Maria Jervelycke Belfrage, universitetsadjunkt på JMG, bestämde vi oss slutligen för att enbart fokusera på Malmö och att istället genomföra kvalitativa intervjuer. Genom kvalitativa intervjuer kunde vi visserligen inte kartlägga hemlösheten på en generell nivå eller göra jämförelser, men vi kunde istället fånga upp individens perspektiv, vilket egentligen var det vi ville komma åt från början. Med tanke på hemlöshetsfrågans komplexitet hade det varit alltför tidskrävande att jämföra två olika städer som inte hanterar frågan på samma sätt. Anledningen till att vi ville jämföra Malmö och Göteborg från början var dels för att en sådan jämförelse enligt vår vetenskap inte hade gjorts tidigare och dels för att det passade perfekt för Faktums målgrupp. Såhär i efterhand kan det nog sägas vara vårt största misstag, då vi förlorade mycket tid på att försöka hitta gemensamma nämnare som inte fanns.

Med en fungerande metod var det relativt enkelt att bestämma frågeställningar och intervjufrågor, även om dessa självklart bearbetades en aning längs vägen. Nästa fas handlade om att hitta intervjupersoner till undersökningen och att genomföra samtalsintervjuer, men också om att genomföra journalistiska intervjuer. Då den första fasen av arbetet gick så pass trögt var vi tvungna att jobba parallellt med detta. Här var svårigheten framförallt att komma i kontakt med personer att intervjua, då kommunen i många fall inte ville lämna ut uppgifter om boenden. När vi slutligen hade genomfört alla vetenskapliga intervjuer och transkriberat dem, började arbetsprocessen gå lättare, även om vi fick kategorisera och sortera materialet några gånger innan resultatet framträdde tydligt. Under den sista fasen, när vi började bli klara med de journalistiska intervjuerna samt skrev på reportaget upplevde vi inga större svårigheter, även om en del etiska diskussioner präglade vårt arbete. Detta återkommer vi till i kapitel 10 om etiska och publicistiska överväganden.

6.2 Svårigheter och lärdomar

En av våra största utmaningar var att komma i kontakt med de boenden där målgruppen för vår undersökning bodde. Vi har ringt otaliga samtal till tillfälliga boenden, sektionschefer, akutboenden och hotell. I de allra flesta fall medförde den strikta sekretessen dock att de ansvariga på boendena inte kunde berätta för oss om det överhuvudtaget bodde hemlösa barnfamiljer där, något som försvårade kontakten med vår målgrupp. När varken kommun eller socialtjänst kunde hjälpa oss i någon större utsträckning, valde vi därför att använda oss av alternativa metoder. Bland annat skrev vi en annons som vi översatte på fyra språk och som sektionscheferna i Malmö såg till att distribuera till de boenden som vi själva inte kunde komma i kontakt med. Tyvärr fick vi ingen respons på våra annonser, men när vi la ut samma text i olika Facebookgrupper där folk sökte bostad i Malmö fick vi däremot fyra svar. Två av dessa röster förekommer i vår journalistiska presentation.

Att vi endast besökt två av alla de boenden som Malmö Stad tillhandahåller åt de familjer som lever i hemlöshet skulle kunna ses som en brist i vårt arbete. Samtidigt tror vi att vi genom vår urvals metod lyckats få tag i tillräckligt många personer med varierande åsikter och upplevelser för att kunna exemplifiera några av alla de erfarenheter som förekommer hos de barnfamiljer som saknar ett hem.

Något vi insåg under arbetet med vår undersökning var att den ökande hemlöshetsproblematiken inte bara påverkar barnfamiljerna som drabbas, utan också de aktörer som hanterar frågan på olika sätt. Att få den kontakt med socialtjänsten som vi förväntat oss visade sig vara betydligt mer komplicerat än vi trott. De vi ringde hade inte tid att prata med oss, och när vi äntligen fick tag i en ersättare hänvisade de ofta till någon annan. Tid är en bristvara. Ska man genomföra en undersökning som kräver samarbete med en myndighet vars arbetsbelastning är hög rekommenderar vi att vara ute i mycket god tid.

Ett genomgående problem har varit att vi inte har lyckats få så många röster från barn som vi hade önskat. Många av de familjer vi fick kontakt med hade endera väldigt små barn eller tonåringar som inte ville prata med oss. Då det är en känslig fråga som är svår att prata om är det förståeligt, men om vi hade haft mer tid att lära känna familjerna så hade vi kanske fått in någon mer barnröst. Med facit i hand hade troligen mer tid på plats i Malmö underlättat vårt arbete på många sätt, även om det hade varit svårt att lösa rent praktiskt.

Ännu ett problem vi stötte på var att få reda på huruvida det finns ett lagstadgat stöd att förbjuda familjerna på hotellen och vandrarhemmen att ta emot gäster. Både olika familjer och socialsekreterarna på Disponentvillan vittnar om att det är vanligt förekommande, men vi talade med flera jurister, däribland Malmös stadsjurist och chefer inom socialtjänsten, men ingen av dem kunde svara på hur det ligger till och varför. Vi hörde även av oss till Lars G Larsson, som inte heller visste. Vi valde därför att avbryta jakten på svaret. Flera av varandra oberoende källor säger att de inte får ta emot besök, vilket gör det trovärdigt. Men att försöka ta reda på varför och om det är lagligt att göra så, började likna ett helt nytt arbete, och det var inget vi hade tid till. Vi övervägde att prata med hotellägaren men valde till slut att inte göra detta, eftersom det skulle innebära att vi äventyrade anonymiteten hos våra intervjupersoner.

6.3 Arbetsfördelning

Vi arbetade i stort sett gemensamt hela vägen, även om viss research och intervjuer delades upp av praktiska skäl. Marielle genomförde intervju med Lars G Larsson den 17/11, Marcus Knutagård den 18/11, Katarina Söderlin 8/12, researchintervjuer med Christina Höglblom 2/12 och 20/12, ett journalistiskt case 18/11 och en vetenskaplig intervju den 15/11 samt hade huvudansvaret för metodrapporten medan de sista vetenskapliga intervjuerna genomfördes i Malmö av Eleonor och Felicia. Eleonor intervjuade Anette Bolin den 14/11, Tove Samzelius den 18/11, Hans Lind den 5/12 och Carina Nilsson 22/12 samt ledde tre vetenskapliga intervjuer den 16/11 samt den 21/11. Eleonor har också haft löpande kontakt med vårt mest framträdande case. Felicia intervjuade Liselotte Lundgren och Anna Nilsson den 15/11, Liv Palm den 22/11, Anna Heide den 7/12 samt ledde två av de vetenskapliga intervjuerna den 15/11 och den 21/11. Hon intervjuade även Carina Rosell Sandgren den 22/11 och Peter Lundstedt den 22/12. Felicia besökte också Rädda barnens seminarium om hemlöshet bland barnfamiljer i Malmö den 19/11 och hade kontakt med två journalistiska case som av olika anledningar inte kom att användas i varken undersökningen eller det journalistiska. Felicia tog även huvudansvaret för redigeringen, medan Marielle och Eleonor bland annat finslipade reportaget och metodrapporten. Vid de vetenskapliga intervjuerna förde en person anteckningar och en person ställde frågor. I regel transkriberade eller renskrev vi de intervjuer som vi själva hade gjort eller där vi hade fört anteckningar.

7. Målgrupp och publicering

Det journalistiska arbetet kommer att publiceras i Faktum, därför har vi riktat in oss mot deras målgrupp. Faktum kändes redan från början som det mest självklara valet eftersom de regelbundet bevakar hemlöshet och social utsatthet och efterlyste en bättre bevakning av situationen i Malmö. De når också en målgrupp som är intresserad av att läsa om den här typen av frågor. Vi har inte haft i åtanke att publicera vårt material i andra medier utan har löpande haft en dialog med Faktum.

Vi har valt att skriva ett längre reportage på runt 38 000 tecken. En tanke i början var att försöka behandla olika aspekter av hemlösheten i flera artiklar eller i en reportageserie, men vi kom fram till att det skulle kräva betydligt mer tid än vad vårt examensarbete omfattar. Valet föll slutligen på att skriva ett fylligt reportage där flera dimensioner av hemlösheten lyfts fram. Det kändes naturligt och som en form som berättelsen skulle tjäna på.

I slutändan hade vi mer journalistiskt material än vi räknat med och många intervjupersoner som inte kunde få plats i reportaget. Vi var därför tvungna att avgränsa hur mycket utrymme enskilda intervjupersoner fick, och ta bort delar där flera berättade om ungefär samma sak. Vi valde också att lyfta ut "fem röster om hemlösheten", där fem olika personer som endera är experter eller har ett ansvar i frågan, får ge sitt perspektiv. Inför publiceringen i Faktum får vi i samråd med redaktionen avgöra om någon mer avgränsning behövs.

8. Resultat av undersökningen

I det här kapitlet kommer vi först att presentera bakgrundsinformation om våra intervjupersoner, därefter kommer vi att redovisa undersökningens resultat. Slutligen kommer vi också att analysera och diskutera resultatet, samt metodens för- och nackdelar.

8.1 Undersökningens intervjupersoner

Vi har intervjuat nio personer i sex familjer. Personerna vi intervjuade bor på två olika boenden för strukturellt hemlösa barnfamiljer som Malmö stad ordnat åt dem. Den som är strukturellt hemlös saknar social problematik. Istället härleds hemlösheten enbart till bristen på eget boende. Hur intervjupersonerna och deras familjer har bott tidigare varierar. En del har gått från asylboenden till kommunens hemlöshetsboenden när de fått uppehållstillstånd, andra har flyttat runt mellan olika vänner. Ytterligare någon har bott på ett skyddat boende efter att ha tagit sig ur en våldsam relation och därmed förlorat sin lägenhet då partnern bor kvar. Trots att Malmö Stad står för båda boendena, och trots att boendena är för invånarna i den egna kommunen, ligger båda i kommuner utanför Malmö. Det innebär att flera av familjerna behöver pendla till jobb och skola.

Enligt en definition som bland annat Statistiska centralbyrån använder ska en bostad ha vardagsrum, eget kök samt ett rum per hushållsmedlem, undantaget par som förväntas dela sovrum, för att inte anses trångbott. Siffror från Statistiska centralbyrån (2012) visar att 15 procent av Sveriges befolkning var trångbodda år 2012. Enligt samma definition är samtliga av våra intervjupersoner trångbodda.

Intervjuperson 1-5 bor på ett akutboende i kommunal drift i en kranskommun till Malmö där två socionomer jobbar heltid, respektive 80 procent med att till exempel hjälpa de boende med att söka egna hem. Även om boendet inte ligger i Malmö kommun drivs det av Malmö stad för personer från kommunen. Akutboendet består av ett femtontal nyrenoverade lägenheter på 38-85 kvadratmeter, samtliga har eget kök och badrum. Här har vi intervjuat två mammor, två pappor och en ungdom som bor i tvårumslägenheter. Föräldrarna har två till tre barn.

Intervjuperson 6-9 bor på ett gammalt hotell som Malmö stad upplåter i en mindre stad några mil utanför Malmö. Ingen personal finns tillgänglig, mer än personen som driver hotellet. Några av de boende har tillgång till eget kök och badrum i hotellrummet, medan andra enbart har eget badrum och delar kök. Ytterligare några har varken tillgång till eget badrum eller eget kök. Vi har talat med två mammor och två pappor som har ett till tre barn och bor i ett till två hotellrum var.

8.2 Redovisning av resultat

Resultatet redovisas utifrån de tre teman som våra frågeställningar behandlade. Dessa teman är: 1. "Det sociala livet vardagslivet", 2. "Familjerelationer" och 3. "Hjälp från kommunen". Vi har valt att inte översätta citat från intervjupersoner som blandar svenska och engelska, vilket vi återkommer till i resultatdiskussionen.

Tema 1: Sociala livet/ vardagslivet

Utifrån det första temat ville vi undersöka hur familjernas vardagsliv påverkas av sin nuvarande boendesituation. Den första frågan handlade om vad familjerna tyckte om standarden på sitt tillfälliga boende. Utifrån de svar vi fick kan vi se att det finns två grupper vad gäller åsikterna om standarden. De som bor på boendet som drivs i kommunal regi är relativt nöjda med sin nuvarande standard.

"Vi tycker att det är bra i den situation vi befinner oss."

Pappa till två småbarn, hemlös sedan åtta månader.

De som bor på hotell har däremot mer att anmärka på. Någon beskriver boendet som gammalt, smutsigt, kallt och trångt med branta "farliga" trappor.

"It's small. I can't koncentrera när jag studerar. It's difficult to study with kids in the same room."

Pappa till tre barn mellan 3 och 14 år, hemlös sedan två och ett halvt år.

När vi kommer in på hur länge familjerna förväntas kunna stanna på sitt boende kan ingen ge ett säkert svar på frågan. Samtliga beskriver en ovisshet och osäkerhet kring varaktigheten på det nuvarande boendet.

"Vi kan hoppas att det är mindre än ett år. Just nu går det bra och vi har kontakt med flera hyresvärdar. Det känns som att det är på väg mot rätt håll."

Gymnasieelev, hemlös sedan ett år och fyra månader.

"Det beror på. Hur ska jag hitta lägenhet? Jag vet inte."

Pappa till tre barn mellan 3 och 14 år, hemlös sedan två och ett halvt år.

"Jag vet inte, två år, maybe fem."

Pappa till två småbarn, hemlös sedan två år.

För oss var det viktigt att få en bild av hur det är att leva som hemlös barnfamilj och vad det innebär för dem personligen utifrån den nuvarande boendelösningen. Vi ställde därför en öppen fråga om hur det är att leva utan fast bostad för att se vilka eventuella problem de upplevde och fick relativt varierande svar. De som bor på hotell upplever fler problem på flera punkter, men många återkommer till att den tillfälliga bostaden är liten oavsett var de bor.

"[...] Du vet, hon vill gå men hon är fjorton månader men hon går inte än. Inte så stort rum, var ska hon prova eller var ska hon..."

Ensamstående mamma till 1-åring, hemlös sedan två månader.

"Now I have four person in a little room... mycket problem."

Pappa till två småbarn, hemlös sedan två år.

Familjerna på akutboendet tycks däremot inte uppleva tillvaron som lika problematisk men trångboddheten är trots allt ett problem.

"Vi behöver en större lägenhet men det är liksom inte jättesvårt att bo här. Så är det. Vi klarar oss ändå."

Gymnasieelev, hemlös sedan ett år och fyra månader.

"[...] The apartment, it's small. It's too many for that room."

Ensamstående tvåbarnsmamma till tonåringar, hemlös sedan ett år och fyra månader.

Några av intervjupersonerna menar att den nuvarande situationen är det bästa för familjen, då det är tryggt i jämförelse med andra alternativ.

"[...] Problemet för mig är ju att vi känner oss otrygga, vi har ju ingen fast bostad... men som vi bor idag är detta det bästa alternativet av det som finns för vår del. Därför att man hör från sina vänner 'åh jag har hittat en lägenhet, jag hyr den svart', alltså utan kontrakt överhuvudtaget. Efter några veckor kan jag höra från samma person att 'åh jag var tvungen att lämna bostaden.' Det är ingen trygghet i det."

Pappa till tre barn mellan 6 och 12 år, hemlös sedan ett år och tre månader.

"Vad kan vi säga, tack och lov för vad som helst. Det är bättre än att leva i kriget."

Mamma till två småbarn, hemlös sedan åtta månader.

Vi frågade även hur långt intervjupersonerna och deras övriga familjemedlemmar har till respektive sysselsättning, så som jobb, skola och praktikplatser. Då båda boendena ligger i andra kommuner än Malmö, betyder det att flera behöver pendla till och från hemkommunen. Flera beskriver vardagar som består av flera bussbyten för att lämna barnen. En kvinna beskriver sin oro inför när dottern ska börja förskolan hemma i Malmö:

"Tåg och tre bussar och... det blir svårt. Klockan åtta hon börjar förskola, jag vet inte. Så jag måste vakna fem eller därifrån komma, jag vet inte vad jag ska göra."

Ensamstående mamma till 1-åring, hemlös sedan två månader.

Hon uttrycker även oro inför om hon verkligen kommer att kunna låta dottern börja på förskolan som ligger i Malmö, cirka 40 minuters resväg bort med buss och tåg.

"[...] jag måste avboka hennes namn, skriva ut hennes namn, eller jag måste pendlar. Och det är december. Det är mycket kallt och det börjar bli snö snart."

Ensamstående mamma till 1-åring, hemlös sedan två månader.

Vi ställde också frågor om hur det är att laga mat och sköta sin hygien. De familjer som har eget kök och badrum upplever inga större problem med varken matlagning eller hygien. Andra som saknar eget kök beskriver problem med kök till köket, som fram tills vi besöker hotellet bara haft två spisplattor som samtliga familjer måste samsas om.

"Sedan dom har fyra stolar och en liten matbord så jag kan sitta och äta, för att i köket dom renoverar [...] Och sedan, plus för att det är många familjer som lagar mat så jag kan inte laga mat så jag brukar köpa hennes [dotterns, vår anm.] burk och hennes flaska, sådana mat utifrån. Det blir dyrt för mig faktiskt. Det blir mycket dyrt för mig."

Ensamstående mamma till 1-åring, hemlös sedan två månader.

Intervjupersonen ovan upplever också flera problem relaterade till hygien. Hon har svårt att ta sig ner för hotellets trappor till tvättstugan med både dottern och klädkorgen i händerna. Hon saknar även eget badrum i hotellrummet och behöver gå igenom det gemensamma köket och hallen för att ta sig dit. Hon upplever dessutom att det är smutsigt och kallt på den lilla toaletten.

"Stor, stor problem med toilet. [...] toilet är så liten. Jag, när jag sitter på toilet jag sätter henne [dottern, vår anm.] på min knä. Jag kan inte lägga henne på golvet. Det är smutsigt. Och hon som är ägare i det hotell jag pratade med henne och dom har ingen element i toilet. Dom säger vi kan inte fixa för att den är kanske gammal, jag vet inte."

Ensamstående mamma till 1-åring, hemlös sedan två månader.

Vi ville också ta reda på hur familjernas sociala liv påverkas och om föräldrarna och barnen kan umgås med sina vänner på det sätt de önskar. På frågan om hur det fungerar med att ta hem vänner och besök varierar svaren. En person ser inget hinder med att ha folk på besök alls, vissa upplever att det blir lite trångt.

"[...] Jag har inte haft några vänner här. Mest för att det är långt utanför Malmö."

Gymnasieelev, hemlös sedan ett år och fyra månader.

"När det gäller själva storleken... lägenheten är så liten så ibland när vi är två barnfamiljer här som ska leka eller umgås så blir det lite trångt."

Mamma till två småbarn, hemlös sedan åtta månader tillbaka.

Andra säger att de inte får ta hem gäster överhuvudtaget och upplever att deras sociala liv påverkas på ett negativt sätt.

"Nobody comes to you for coffee, not for nothing. Och det säger min fru detsamma, sitta alone here it's like jail."

Pappa till två småbarn, hemlös sedan två år tillbaka.

"Här i [stadens namn] är liten stad, det är långt borta. Jag känner ingenting i [stadens namn], jag har inga vänner, ingen lekplatser, och det är liten stad och livet är svårt faktiskt här."

Ensamstående mamma till 1-åring, hemlös sedan två månader.

En av papporna vi träffar har blivit erbjuden ett jobb hos ett transportföretag. Chefen har sagt att han kan börja så fort han har en fast adress, men familjen har hamnat i ett moment 22. Så länge de bor kvar på hotellet kan han inte anställas på företaget, och eftersom han saknar fast inkomst får han inte hyra en lägenhet. Kommunens nuvarande boendelösning tycks inte lösa problemet, och efter elva månader på hotellet är pappan så frustrerad över situationen att han överväger att återvända till Syrien.

"Why? That's not life in hotel. At the same time, I can [...] seek job. I can job. Why you live in hotel? I seek home, I need rent. I find job, no have home. I find home, no have job. What I do?"

Pappa till två småbarn, hemlös sedan två år.

Tema 2: Familjerelationer

I vårt andra tema undersöker vi hur intervjupersonerna upplever att relationerna till övriga familjemedlemmar påverkats av hemlösheten samt hur de tror att barnen har påverkats av deras nuvarande boendesituation.

När vi undersökte hur familjerna upplever att barnen påverkats av hemlösheten fick vi flera intressanta svar. I deras berättelser framgår att bristen på personligt utrymme är påtaglig. Barnen saknar plats att leka på, något som enligt många föräldrar leder till bråk och spänningar. Samtidigt är ungdomarnas och föräldrarnas möjligheter att studera i lugn och ro begränsade. Utifrån svaren går det att dela in familjerna i två grupper där den ena anser att barnen inte påverkas, eller inte påverkas mycket. Samtliga inom den här gruppen bor på det kommunala akutboendet.

"[...] Lägenheten är ju så liten att de kan ju inte leka inomhus så mycket för det finns ju inte plats att röra sig så mycket. Men vi försöker att tillgodose deras behov."

Pappa till två småbarn, hemlös sedan åtta månader.

"Maybe sometimes, as a parent, I need some privacy and there is not much privacy here."

Ensamstående tvåbarnsmamma till tonåringar, hemlös sedan ett år och fyra månader.

“Barnen har inte påverkats på ett otryggt sätt, men de önskar att vi kommer att hitta ett boende nära deras skola [...] Jag och min fru är väldigt noga med att inte låta barnen påverkas eller känna av vår oro och otrygghet.”

Pappa till tre barn mellan 6 och 12 år, hemlös sedan ett år och tre månader.

Den andra gruppen upplever att boendesituationen påverkar barnen i högre grad. En av intervjupersonerna säger att den lilla dottern är hennes enda glädje och att hon vill se henne glad, men att den nuvarande situationen är mycket svår för dem båda.

“Jag vill att hon [dottern, vår anm.] ska leva en normalt liv. Jag sa till socialen, ‘snälla kom och titta hur era barn lever, och hur vi lever! Era barn lever så, kan ditt barn leva så, i ett litet rum?’ [...] En vuxen kan leva själv alltså ensam, det är ingen problem, men med ett barn, det... du vet det är katastrof.”

Ensamstående till en 1-åring, hemlös sedan två månader.

Genom nästa fråga ville vi få en insikt i hur intervjupersonerna upplever att boendesituationen har påverkat relationerna till resterande familjemedlemmar. Även den här frågan visar på delade åsikter, där flera av intervjupersonerna, alla utom ett gift par, tycker att relationerna förblir opåverkade, eller till och med har påverkats till det bättre av boendesituationen.

“Actually it brought us closer than we've ever been.”

Ensamstående tvåbarnsmamma till tonåringar, hemlös sedan ett år och fyra månader.

Paret, som har bott tillsammans med sina barn på hotellet det senaste halvåret, tycker att deras relationer har påverkats till det sämre.

“We are always fighting.”

Mamma till tre barn mellan 3 och 14 år, hemlös sedan ett halvår.

Pappan i familjen fyller i:

“We need vanlig place, normal place to live like the other people. It's not normal liv. Jag hoppas, vi hoppas, att allt blir bra, att we find new house.”

Pappa till tre barn mellan 3 och 14 år, hemlös sedan två och ett halvt år.

Tema 3: Hjälp från kommunen

I det tredje temat undersökte vi hur familjerna upplevde den hjälp de har fått från Malmö kommun. Vi ställde frågor om hur de blivit bemötta och om hur hjälpen påverkat dem som familj. Syftet var att se om de var nöjda med den hjälp de fått och ta reda på vilken typ av hjälp de själva ansåg sig behöva. Alla intervjupersoner har fått hjälp med sitt nuvarande akutboende från socialtjänsten i Malmö. Vissa hade också fått hjälp med tolk, hotell, tillfälliga lägenheter eller pengar till mat och kläder. Utifrån familjernas berättelser framgår det att de överlag är nöjda med kommunens bemötande och tycker att hjälpen har påverkat dem positivt.

“Jag tycker att jag blev bemött på ett bra sätt och jag fick en tolk omedelbart. Och efter första mötet med dem direkt så fick jag en adress att ta mig till ett hotell där jag fick bo tillsammans med min familj i tre dygn. Och sedan efter de tre dyggen så fick jag en tillfällig lägenhet i [staden]. Och efter en månad där så blev jag då förflyttad hit till detta stället där jag nu har bott sen dess.”

Pappa till tre barn mellan 6 och 12 år, hemlös sedan ett år och tre månader.

“That's one problem we haven't had, like meeting people that are not nice. [...] They've been really supportive and really helpful so that has made everything very much easier.”

Gymnasieelev, hemlös sedan ett år och fyra månader.

En av våra intervjupersoner upplever dock att hon har blivit bemött på ett otrevligt sätt när hon varit i kontakt med socialtjänsten.

“Social inte snälla. [...] Dom hjälper inte. [...] Du vet när man pratar mycket snäll så dom blir upprörd och... så hon sa ‘tack och hej!’. Hon sa till mig ‘förstår du inte, fattar du inte, jag har ingen lägenhet här? Du pratar, pratar, du vill bara fortsätta prata. Tack och hej!’ Så jag blir jätteledsen. Hon var mycket otrevlig med mig. [...] Och på telefon hon pratade med mig två gånger uppifrån, arg. Jag vet inte, jag är rädd att träffa henne på [datum]. Jag vet hon ska inte lyssna på mig, låta mig prata.”

Ensamstående mamma till en 1-åring, hemlös sedan två månader.

Utifrån citatet ovan framgår att mamman upplever en rädsla för att inte bli lyssnad på under kommande möten med socialtjänsten. Hon anser heller inte att den hjälp hon fått med sin nuvarande boendelösning har varit tillräcklig.

“Det räcker inte, okej alla har tak över huvudet men vi lever inte en normalt liv. Mitt barn hon... du vet i ett litet rum hur livet är med ett liten barn. Det är inte liv.”

Ensamstående mamma till en 1-åring, hemlös sedan två månader.

Vi frågade också familjerna vilken hjälp de själva ansåg att de behövde. I denna fråga rådde stor samstämmighet i svaren och i princip alla var överens om att de enbart behövde hjälp med att hitta ett boende.

“A större hus for five persons or find job. I need a job, to work so I can pay a rent.”

Pappa till tre barn mellan 3 och 14 år, hemlös sedan två och ett halvt år.

“Den hjälpen som jag behöver som jag är i stort behov av och den enda hjälpen som jag verkligen ber om, det är att få hjälp med boendet, att kunna ha ett förstahandskontrakt.”

Pappa till tre barn mellan 6 och 12 år, hemlös sedan ett år och tre månader.

"Nothing. I just need lägenhet for my family and after I help me, I find job and I make all, no problem."

Pappa till två småbarn, hemlös sedan två år.

8.3 Analys av resultatet

Utifrån familjernas berättelser kan vi dra slutsatsen att upplevelsen av hemlösheten inte är entydig och att det finns många olika aspekter som påverkar hur man upplever sitt vardagsliv. Däremot tycks det finnas vissa upplevelser som är gemensamma för de flesta familjer vi har pratat med. Något som samtliga av våra intervjupersoner återkommer till är bristen på plats och personligt utrymme. Att många personer delar på samma rum påverkar både barnens möjlighet att leka och göra läxorna, och föräldrarnas möjlighet till privatliv, vilket i vissa fall ger upphov till bråk. Samtliga familjer vittnar också om en ovisshet inför hur länge de kan bo kvar i sin nuvarande boendelösning och när de ska hitta ett eget boende. En del känner sig otrygga i situationen, men menar också att kommunens boende är tryggare för en barnfamilj än exempelvis svarta lägenhetskontrakt.

Utifrån de svar vi tagit del av är det sannolikt att det finns ett samband mellan boendets standard och hur familjerna trivs i sin boendelösning. De som hade eget kök uttryckte en högre grad av positivitet gentemot sitt nuvarande boende, medan de som delade kök upplevde problem med kö till spisen och bristande möjlighet att äta när man ville. Tillgången till eget badrum tycks också påverka möjligheten att sköta hygien, där den ensamstående mamman med en liten toalett långt bort från rummet uttryckte stora problem, medan de med eget badrum inte gav några liknande exempel. Samtidigt har vi endast varit i kontakt med familjer på två olika boenden och kan därför inte dra några slutsatser kring i vilken grad boendets standard påverkar familjernas upplevelser sin situation. I vår undersökning tycker vi oss se indikationer på att det kan finnas en skillnad i hur familjerna upplever sin situation, utifrån vilket boende de bor på. De på hotellet uttrycker oftare stort missnöje under intervjuerna än familjerna i akutboendets lägenheter. Röster som vittnar om försämrade familjerelationer på grund av boendet, om ett socialt liv som begränsas och dålig standard återkommer ständigt bland de som bor på hotellet.

Att de boende på hotellet uttrycker större missnöje kan förklaras med flera möjliga faktorer. De har hamnat längre bort från hemstaden Malmö, flera av dem saknar eget kök och/eller toalett, de bor trängre och bostäderna håller en lägre standard. Dessutom får de, till skillnad från familjerna på akutboendet, inte ta emot gäster. Familjernas boenden på både akutboendet och på hotellet ses båda som trångbudda, enligt den definition som bland annat Statistiska centralbyrån använder sig av. På akutboendet har familjerna egna, om än små, nyrenoverade lägenheter. Två anställda socionomer hjälper dem att söka egen bostad. I vår kvalitativa studie har vi allt för få intervjupersoner för att kunna dra några säkra slutsatser, men vi kan konstatera att det finns indikationer som tyder på att det skulle kunna finnas skillnader i deras upplevelser, beroende på vilket boende de har hamnat på.

När det kommer till familjernas sociala liv anser vissa att det inte finns några problem med att ta hem vänner, varken för dem eller barnen. En del av dem påtalar dock praktiska problem som att det kan bli trångt eller att boendet ligger långt bort från Malmö. De familjer som bor på hotell och säger att de inte får ta emot besök i sin bostad upplever att deras sociala liv påverkas negativt i och med att de inte kan träffa sina vänner. En pappa uttrycker att boendet har likheter med ett

fängelse. Avståndet mellan bostad, jobb och skola är ytterligare en aspekt som påverkar familjernas upplevelser av situationen. Flera av de vi har träffat önskar att de bodde närmare Malmö och allra helst i staden, främst för att barnen skulle slippa bussresorna som avståndet till skolan innebär. En mamma överväger att tacka nej till dotterns förskoleplats, eftersom avståndet mellan det nuvarande boendet och förskolan skulle innebära alltför många buss- och tågbyten. Även om många uttrycker en tacksamhet över att ha någonstans att bo tycks de allra flesta ha en önskan om att bo närmare vänner, jobb och skola.

Även när det kommer till hur barnen påverkas av hemlösheten så skiljer sig svaren åt. Vissa av föräldrarna upplever inte att barnen har påverkats speciellt mycket eller undanhåller sin egen oro för barnen för att inte de ska påverkas. Andra upplever stor oro för sina barns välmående. Det som är gemensamt för flera av föräldrarnas svar är att de lyfter upp svårigheterna för barnen att leka och röra sig på en liten yta. Många familjer har också en längtan efter att hitta ett eget boende och leva ett "normalt" liv. En del upplever att trångboddheten leder till bråk i familjen. Andra menar tvärtom att sammanhållningen och relationerna i familjen är bättre än förut. Att svaren skiljer sig åt kan ha sin förklaring i individuella skillnader i familjens sammansättning och hur deras tidigare och nuvarande boendelösning ser ut.

Samtliga familjer har fått sina nuvarande boenden genom Malmö kommun. En del av familjerna som kommit från krigsdrabbade områden fick hjälp med mat och kläder i samband med ankomsten till Sverige. Andra har endast fått hjälp med boendet. Upplevelserna av bemötandet med kommunen varierar i viss grad. De allra flesta är nöjda och beskriver kontakten med kommun och socialtjänst i positiva ordalag. Några berättar att de fick hjälp snabbt och att kommunen, om än tillfälligt, löste boendesituationen omgående. En person utmärker sig däremot, och upplever att hon vid upprepade tillfällen blivit bemött på ett otrevligt sätt. Hon berättar att socialtjänstens medarbetare inte har lyssnat på henne och de talat "uppifrån" med henne. Inför mötet med handläggaren på socialkontoret uttrycker hon rädsla och oro. När vi frågar vilken hjälp familjerna skulle behöva är deras svar däremot samstämmigt - det enda de behöver är en egen bostad. Om kommunens nuvarande insatser räcker för att tillgodose familjernas behov kan diskuteras, för även om boendet är vad som förhindrar att många hamnar på gatan tycks lösningarna inte skapa någon trygghet i familjernas vardag.

8.4 Diskussion kring metodens för- och nackdelar

Fördelen med intervjuundersökningen var att den gav oss en ovärderlig inblick i de hemlösa familjernas upplevelser av sin situation. Att familjerna i vissa fall bara kunde göra sig förstådda på arabiska eller bruten engelska gjorde att vi behövde använda tolk via telefon under vissa intervjuer. Intervjuerna hade därmed något olika förutsättningar när det kom till kommunikationen. Vi fick hjälp av en auktoriserad tolk och utgår från att hennes tolkning var korrekt. Men vi kan inte bortse från att en tredje part i samtalen kan ha haft inflytande på vad som kom fram i undersökningen. Vi upplevde inga betydande kommunikationsproblem med familjerna som talade svenska och engelska. Samtidigt måste man ta i beaktning att ingen av oss som utförde intervjuerna har engelska som modersmål. Det hade inte heller någon av intervjupersonerna och ingen av dem hade svenska som modersmål. Här försökte vi vara extra noga och lyhörda för att undvika missförstånd, men det går samtidigt inte att garantera att det inte skedde några sådana. Det finns också en viss risk att intervjupersonerna påverkades av att vi var tre olika personer som ställde frågorna. Vissa av oss följde intervjuguiden mer strikt medan andra lät intervjupersonerna ha större inflytande över samtalets riktning. Men detta är också en av

fördelarna med den semistrukturerade intervjun, att man delvis kan låta samtalet styras av intervjupersonens svar. Då vi var två personer närvarande vid intervjuerna kunde den som antecknade hålla koll på om alla våra frågor besvarades. Vi upplevde därför inte skillnaderna i vår intervjuteknik som ett stort problem, men om vi skulle göra undersökningen igen hade vi troligen haft fler diskussioner om rollen som intervjuare för att säkerställa att vi gjorde helt lika.

Vi spelade in samtliga intervjuer och transkriberade dem så ordagrant som möjligt. Det finns en risk att vi kan ha misstolkat något svar i de intervjuer där familjerna inte pratade så bra svenska eller engelska. Med facit i hand hade det bästa varit att använda vår tolk även då, men då dessa intervjuer fick genomföras med kort varsel hade tolken inte möjlighet att medverka. Efter transkriberingen sammanställde vi de viktigaste svaren utifrån våra frågor i intervjuguiden (se appendix). Därefter krävdes ytterligare en sammanfattning av kärnan i svaren för att kunna analysera resultatet. För att underlätta analysen markerade vi de olika intervjupersonernas svar i olika färger för att se likheter och skillnader. Exempelvis markerades alla som svarat att de var nöjda med boendet med samma färg medan de som var mindre nöjda fick en annan. Vi har därefter gått tillbaka till transkriberingarna flertalet gånger för att kontrollera att vi inte har missat eller misstolkat något.

Efter diskussioner valde vi att inte översätta svaren som blandar svenska och engelska när vi redovisar resultatet, då vi bedömde att det ökade risken för egna tolkningar. Nackdelen är att vissa svar kan vara något svåra att förstå, men samtidigt kan den som läser vårt arbete se exakt vad intervjupersonen berättade och hur vi har tolkat det. En annan nackdel med den valda metoden var att vi undersökte en utsatt grupp som var svår att få tag på, vilket ledde till att vi var tvungna att använda oss av ett bekvämlighetsurval och intervju de familjer som ville medverka. Det finns därför en risk att vi inte har lyckats få en så mångsidig bild av situationen som vi hoppats på. I och med att vår undersökning bara inkluderar familjer som har vänt sig till kommunen missar vi det mörkertal som inte har sökt hjälp. Det skulle kunna vara så att dessa familjer har en annan, mindre positiv upplevelse av kommunens bemötande som har inverkat på deras vilja att söka hjälp, men detta kan vi inte uttala oss om utifrån vår studie.

Syftet med en samtalsintervjuundersökning är att kartlägga alla de olika upplevelser som intervjupersonerna har kring ämnet. När forskaren har fångat in dessa och inte längre får fram några nya svars-kategorier i intervjuerna har man uppnått teoretisk mättnad och kan uttala sig om populationen (Esaiasson et al. 2012:229). Med tanke på våra begränsade urvalsmöjligheter finns en risk att vi inte uppnått teoretisk mättnad i alla våra intervjufrågor. Vi upplevde dock redan efter våra första intervjuer att personerna på det första boendet gav svar som liknade varandras, och detsamma gällde personerna på det andra boendet. Det fanns dessutom vissa ämnen som återkom oavsett var man bodde. Däremot kan vi inte utesluta att vi fått annorlunda svar på andra boenden. Vi anser dock att vi uppnått tillräcklig mättnad för att kunna uttala oss om hur just våra intervjupersoner upplever sin situation.

Eftersom vi gjort en kvalitativ studie med ett fåtal personer handlar vårt resultat mer om att lyfta de enskildas upplevelser än om att dra några generella slutsatser i det journalistiska materialet. Vi har därför valt att lyfta ut talande citat från undersökningen i den journalistiska produkten. På så sätt får varje person tillföra sitt personliga perspektiv i olika frågor. Vi har också regelbundet vävt in de viktigaste resultaten i reportertext. Två av de personer som medverkat i undersökningen har också intervjuats djupare i den journalistiska delen. I det journalistiska arbetet har vi valt att översätta citat och rensa citaten på talspråk för att underlätta läsbarheten och för att intervjupersonerna ska framstå som trovärdiga i reportaget.

9. Svar på frågeställning

9.1 Undersökningens frågeställning

Vår undersökning har gett oss en inblick i hur ett antal barnfamiljer från Malmö upplever sin hemlöshet. Vi har intervjuat nio personer från sex olika familjer, som tillsammans omfattar totalt 23 personer. De bor på två olika boenden som Malmö stad ordnat åt dem. Vi har således fått en god inblick i hur det är för just de här personerna på just de två boendena. Men utifrån vårt resultat kan vi samtidigt inte generalisera kring hur hemlösa barnfamiljer har det i allmänhet.

Hur upplever familjerna att hemlösheten påverkar deras vardag och sociala liv?

Den trångboddhet och ovisshet som samtliga familjer upplever i vardagen återkommer oberoende av vilka frågor vi ställer. Trångboddheten innebär begränsat lekutrymme för barnen och bristande möjligheter att läsa läxor, studera och koncentrera sig. Också det egna utrymmet begränsas av de små boendelösningarna. De här problemen tycks också vara de som påverkar familjerna mest i deras nuvarande situation. Att inte kunna ta hem vänner eller att bo långt utanför hemstaden är också något som många beskriver som problematiskt.

Hur påverkas relationerna familjemedlemmarna emellan?

Även här är trångboddheten en återkommande källa till problem. Flera familjer vittnar om att bristen på utrymme leder till bråk familjemedlemmar emellan. Samtidigt finns en annan sida, som visar att vissa familjer upplever att relationerna har stärkts under tiden på boendet. Andra familjer säger att relationerna inte har påverkats alls.

Hur upplevde familjerna bemötandet från Malmö kommun när de sökte hjälp?

Utöver boende har många av familjerna även fått ekonomisk hjälp av kommunen. Alla utom en beskriver mötet med socialtjänsten i positiva ordalag där de känner sig väl bemötta av tjänstepersonerna på kommunen. Överlag är många nöjda med hjälpen de har fått och samtliga konstaterar att det enbart är boende de behöver.

9.2 Journalistiska presentationen

Journalistiskt sett var vårt mål att låta de berörda familjerna komma till tals. Vi ville dessutom ge förklaringar till varför hemlösheten ökar och kartlägga hur Malmö kommun arbetar med problemet och ta reda på vilka lösningar som finns.

Hur ser situationen ut för hemlösa barnfamiljer i Malmö?

Hur situationen ser ut för hemlösa barnfamiljer är en bred fråga som saknar entydigt svar. I vårt journalistiska arbete har vi därför riktat in oss på att visa några olika situationer som familjerna kan hamna i. Det vi har sett är att deras situationer kan skilja sig mycket åt beroende på var de bor och vilken standard boendet har. En del familjer placeras på kommunens akutboenden som Disponentvillan. Andra hamnar på hotell eller liknande boendelösningar långt ifrån skola och jobb, enligt kommunen är orsaken att man saknar andra lediga alternativ i Malmö. Dinah som är huvudperson i reportaget upplever sin situation som problematisk, men vi vill också visa på fler

sidor genom att lyfta in citat från vår undersökning där familjemedlemmar beskriver andra upplevelser.

Det finns också ett mörkertal som aldrig söker hjälp av kommunen och istället flyttar runt mellan familj och vänner, eller hyr lägenheter genom svarta kontrakt, och detta är något vi har velat lyfta upp i reportage med hjälp av vår intervjuperson David.

Vilka orsaker ligger bakom att hemlösheten bland barnfamiljer ökar?

När det gäller hemlöshetens orsaker är svaren vi får relativt samstämmiga. Det råder stor bostadsbrist både i Malmö och nationellt. Dessutom har Malmö en ökande befolkning som i och med flyktingkrisen förra hösten har växt ännu snabbare. Migration och en allt tuffare bostadsmarknad är de viktigaste orsakerna bakom hemlöshetens förändrade karaktär, enligt utvecklingssekreterare Lars G Larsson (personlig kommunikation, 2016-11-17). Flera andra personer som arbetar med frågan, däribland Marcus Knutagård, universitetslektor i socialt arbete (personlig kommunikation 2016-11-18) och Liv Palm på Stadsmissionen (personlig kommunikation 2016-11-22) återkommer till att Malmö är en stad där många barn och familjer lever i fattigdom. Många av familjerna saknar fast inkomst och majoriteten av hyresvärdarna godtar inte försörjningsstöd. Det gör att familjerna stängs ute från bostadsmarknaden.

Vad görs från kommunens sida?

På kort sikt ger kommunen familjerna tak över huvudet genom att placera dem i olika boendelösningar, exempelvis akutboenden, hotell, vandrarhem eller sociala kontrakt via socialtjänsten. De flesta familjerna placeras på hotellliknande boenden, enligt Malmö stad. Enligt de siffror man känner till har alla barnfamiljer tak över huvudet, även om ingen tycks veta mycket om mörkertalet som inte söker hjälp. Däremot är inte alla boendelösningar optimala utifrån ett barnperspektiv, och det tycks kommunen själva se som problematiskt. Våra intervjupersoner vittnar om att socialtjänsten är pressad och att det är svårt att hitta tillgängliga boenden inom kommunens gränser. På lång sikt handlar det om att bygga fler bostäder och det här arbetet pågår i Malmö, enligt Lars G Larsson, utvecklingssekreterare på Stadskontorets välfärdsavdelning och Anna Heide, CSR-chef på Malmös kommunala bostadsbolag. MKB försöker även stävja hemlösheten genom olika projekt. Exempel på ett sådant projekt är de 100 kommunala lägenheter som för något år sedan öronmärktes åt hemlösa barnfamiljer samt de modullösningar som nu planeras.

10. Etiska och publicistiska överväganden

10.1 Etisk problematik i undersökningen

Hemlösa barnfamiljer är en utsatt grupp och hemlöshet är för många en känslig fråga att prata om med främlingar. Eftersom personerna vi har intervjuat befinner sig i beroendeställning till kommunen som hjälpt dem med boende finns en viss risk att de inte har vågat vara helt öppna och ärliga inför oss. Vi använde oss också av en tolk på telefon, vilket kanske hade kunnat ses som ett problem av vissa familjer då ytterligare en person är närvarande i samtalet. Vi var dock noggranna med att redan från början poängtera att alla garanterades anonymitet och vi upplevde inte att familjerna hade några problem med att besvara våra frågor under intervjuerna, så det bör inte ha påverkat vårt resultat i någon större utsträckning.

10.2 Etisk problematik i det journalistiska arbetet

Frågan om källskydd är något som har hängtt med oss ända sedan vi påbörjade arbetet, då det är en utsatt grupp som vi har gett oss på att skildra. Från början hoppades vi hitta en intervjuperson som ville träda fram med namn eller bild, för att på så sätt skildra hemlöshetens olika ansikten. Med facit i hand har det visat sig att samtliga av de hemlösa familjer vi har talat med, både journalistiskt och vetenskapligt, vill förbli anonyma. En av våra mer bärande intervjupersoner lever dessutom med skyddad identitet. Vi har därför anonymiserat samtliga hemlösa barnfamiljer. Med vissa har det räckt att vi inte skriver deras namn medan andra har behövt ytterligare anonymisering i det journalistiska. Vi har även hållit oss till deras förnamn då vi talat om dem sinsemellan.

De största överväganden vi har gjort inför publicering handlar om källskydd och anonymitet av de hemlösa barnfamiljerna. Särskilt gällande personen som lever med skyddad identitet: hur mycket kan vi avslöja om hans levnadsförhållanden, boendesituation historia etcetera, utan att röja hans identitet för personer? Det är något vi har diskuterat flitigt sinsemellan och även involverat personen i. Ytterligare ett dilemma för oss har varit just det att samtliga intervjupersoner har önskat anonymitet. Även om deras önskan är högst förståelig och väntad, är det något som sänker trovärdigheten något. Ibland har det varit svårt för oss att kontrollera om vissa påståenden stämmer då en efterforskning skulle kunna röja deras identitet för exempelvis hotellägaren. Det är därför något vi har haft i åtanke när vi har hanterat deras citat och historier - till exempel när de har riktat kritik mot någon eller något och inte vill göra det under sitt eget namn.

11. Framtida undersökningar

Då hemlösheten fortsätter att öka samtidigt som hemlöshetens karaktär har förändrats finns det troligen relativt mycket kvar att blottlägga. Det skulle vara intressant att i framtida undersökningar besöka fler boenden, för att se om personerna där delar den bild som intervjupersonerna gett uttryck för i den här undersökningen. Vid en större undersökning hade det troligen varit möjligt att ta reda på om det finns någon form av samband mellan kommunens boendelösningar och individernas upplevelse av sin situation. Det skulle även vara intressant att göra om den här undersökningen om något år - är det samma personer som är kvar? Hur är läget då? Enligt Lars G Larsson, utvecklingssekreterare på Stadskontorets välfärdsavdelning i Malmö (personlig kommunikation 2016-11-17), vet man inte exakt hur länge varje familj befinner sig i hemlöshet då kartläggningarna bara ger en ögonblicksbild av situationen. Man hade också kunnat rikta in sig mer på det mörkertal som finns. Vilka är det som lever i hemlöshet utan att kommunen känner till det?

Det skulle också vara intressant att göra motsvarande undersökning i en eller i flera andra städer i Sverige för att se om det finns likheter eller skillnader. Får man exempelvis samma typ av hjälp överallt? Hur man hanterar hemlöshet är upp till varje kommun, så det är möjligt att vi skulle få ett annat resultat någon annanstans. Tanken från början var just att jämföra Malmö och Göteborg för att de tycktes hantera frågan på olika sätt när det kommer till kartläggningar, boendelösningar och strategier. I vårt fall räckte inte tiden till för att göra en så pass omfattande jämförelse, men det hade varit intressant att se om vissa kommuner hanterar frågan bättre än andra och vad det i så fall beror på.

12. Upphovsrättsliga frågor

Vår undersökning innehåller inget material som skyddas av upphovsrättslig lagstiftning. Alla bilder och illustrationer som används i den journalistiska presentationen tillhör oss.

13. Källförteckning

Skriftliga källor

Andersson, G., & Swärd, H. (2007). *Barn utan hem. Olika perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. och Wängnerud, L. (2012) *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Göteborgs Stad. (2014) *Göteborgs stads strategi och plan mot hemlöshet 2014-2018*. Hämtad 2016-12-21 från:

[http://www5.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/E53BD5D96EA506C2C1257D5C002F49DD/\\$File/08a%20Bilaga%201%20Forslag%20till%20Goteborgs%20Stads%20strategi%20och%20plan%20mot%20hemloshet.pdf?OpenElement](http://www5.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/E53BD5D96EA506C2C1257D5C002F49DD/$File/08a%20Bilaga%201%20Forslag%20till%20Goteborgs%20Stads%20strategi%20och%20plan%20mot%20hemloshet.pdf?OpenElement)

Hanson, N. (2009). *Grävande journalistik*. Stockholm: Ordfront.

Housing Europe (2015). *The state of Housing in the EU 2015*. Bryssel: Housing Europe.

Malmö stad (2015). *Malmö stads kartläggning av hemlösa år 2015*.

Malmö stad (2016). *Malmö stads kartläggning av hemlösa år 2016*.

Lind, H. (2016). *Åtkomliga bostäder*. Stockholm: SNS Förlag.

<http://www.sns.se/wp-content/uploads/2016/07/atkomliga-bostader.pdf>

Sahlin, I. (2015) Searching for a Homeless Strategy in Sweden. *European Journal of Homelessness* Volym (9). s. 161-186. Hämtad 2016-12-14 från:

<http://feantsaresearch.org/IMG/pdf/sahlinejh2-2015article7.pdf>

Stockholms stadsmission (2015). *Hemlös 2015. Tema: Bostäder för ekonomiskt svaga hushåll*.

Socialstyrelsen (2013). *Mennesker, der er ramt af hjemløshed*. Odense: Socialstyrelsen.

Muntliga citerade källor

Anna Heide, CSR-chef på MKB Fastighets AB. (2016-12-07) 040 - 31 33 09

Anna Nilsson, socionom på Disponentvillan. (2016-11-15) 0709 - 68 72 95

Carina Nilsson, kommunalråd (S) i Malmö. (2016-12-22) 040 - 34 10 63

Hans Lind, professor i fastighetsekonomi vid KTH. (2016-12-05) 08 - 60 58 345

Katarina Söderlin, sektionschef socialtjänsten, stadsområdesförvaltning Innerstaden i Malmö. (2016-12-08) 040 - 34 36 60. katarina.soderlin@malmo.se

Lars G Larsson, utvecklingssekreterare på välfärdsavdelningen på Stadskontoret i Malmö stad. 2016-11-17. 040 - 34 40 89

Liselotte Lundberg, samordnare Disponentvillan
(2016-10-31 samt 2016-11-15) 0768 - 51 20 97

Liv Palm, enhetschef för Stadsmissionens Unga Forum samt Crossroads.
(2016-11-22) 0768 - 98 48 94

Marcus Knutagård, universitetslektor vid [Socialhögskolan](#) i Lund. (2016-11-18.) 046 - 222 93 84

Peter Lundstedt, Fastighetsdirektör på Willhems huvudkontor i Göteborg. (2016-12-22)
031 - 78 87 014

Tove Samzelius, tematisk rådgivare hos Rädda Barnen
(2016-11-18) 08 - 420 591 72
tove.samzelius@rb.se

Icke-citerade källor

Anette Bolin. Filosofie doktor i socialt arbete vid Högskolan Väst (2016-11-14)
anette.bolin@hv.se
0520 - 22 37 29, 0721 - 60 01 88

Carina Rosell Sandgren, Fastighetschef på Willhem i Malmö. (2016-12-22) 040 - 61 74 209

Christina Höglblom. Hemlöshetsutredare på Socialstyrelsen. (2016-12-02 samt 2016-12-20)
0752 - 47 49 62, christina.hogblom@socialstyrelsen.se

Maria Engleson, Stadsjurist Malmö stad. (2016-12-13)
040 - 34 10 24, maria.engleson@malmo.se

Nora Germundsson. Planeringssekreterare, Vuxen och boende
Stadsområdesförvaltning Söder i Malmö (2016-11-10)
040 - 34 57 04
nora.germundsson@malmo.se

Vetenskapliga intervjupersoner

Intervjuperson 1, 2016-11-15
Intervjuperson 2, 2016-11-15
Intervjuperson 3, 2016-11-15
Intervjuperson 4, 2016-11-16
Intervjuperson 5, 2016-11-16
Intervjuperson 6, 2016-11-16
Intervjuperson 7, 2016-11-21
Intervjuperson 8, 2016-11-21
Intervjuperson 9, 2016-11-21

Övriga intervjupersoner i det journalistiska arbetet

Intervjuperson 10, 2016-11-18
Intervjuperson 11, 2016-11-02 (medverkar ej i reportaget)

Webbsidor

Malmö stad. (2016-11-03). *Många flyttar till hemlöshet i Malmö*. Hämtad 2016-11-05 från:
<http://www.mynewsdesk.com/se/malmo/pressreleases/maanga-flyttar-till-hemloeshet-i-malmo-1632946>

Malmö stad. (2016-11-04) *Hemlösheten fortsätter att öka*. Hämtad 2016-11-05 från:
<http://malmo.se/Huvudnyheter/2016-11-03-Hemlosheten-fortsatter-att-oka.html>

Malmö stad. (2016-11-30) *Många vinster med bostäder till hemlösa barnfamiljer*. Hämtad 2016-12-22 från:
<http://www.mynewsdesk.com/se/malmo/pressreleases/maanga-vinster-med-bostaeder-till-hemloesa-barnfamiljer-1674902>

Socialstyrelsen. (u.å). *Hemlöshetens omfattning i Sverige*. Hämtad: 2016-12-09 från:
<http://www.socialstyrelsen.se/hemloshet/omfattning>

Socialstyrelsen. (u.å) *Socialstyrelsens definition av hemlöshet*. Hämtad 2016-10-31 från <http://www.socialstyrelsen.se/hemloshet/omfattning/definition>

Statistiska centralbyrån. (2012-05-24) *Trångboddheten i Sverige minskar*. Hämtad 2016-12-19 från http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Artiklar/Trangboddheten-i-Sverige-minskar/

Artiklar från webbsidor

Fjellman, E., Magnusson, E och Lönnæus, O. (2016, 27 juni). Allt fler Malmöbor är för fattiga för ett eget hem. *Sydsvenskan*. Hämtad 2016-12-14 månad-datum från <http://www.sydsvenskan.se/2016-06-27/allt-fler-malmobor-for-fattiga-for-ett-eget-hem> Sydsvenskan ”

Fjellman, E. (2016, 3 oktober). Malmö stads kostnader för hemlösheten väntas spräcka budgeten med 181 miljoner kronor. *Sydsvenskan*. Hämtad 2016-12-14 från: <http://www.sydsvenskan.se/2016-10-03/malmo-stads-kostnader-for-hemlosa-vantas-spracka-budgeten-med-181-miljoner>

Graulund Nøhr, K. Olsen, M. (2016, 3 juli) Man er nødt til at have rige forældre, før man kan fucking finde en lejlighed. *Politiken*. Hämtad) 2016-12-14 från <http://politiken.dk/oekonomi/bolig/article5628312.ece>

Osborne. H. (2016, 3 november) Child homelessness this Christmas will hit eight-year high, says Shelter. *The Guardian*. Hämtad 2016-12-14 från <https://www.theguardian.com/society/2016/nov/03/child-homelessness-christmas-eight-year-high-shelter-12000-children-temporary-accommodation>

Panagiotis Columbus, R. (2015, 4 november) Svårt för hemlösa barnfamiljer. *Stockholm Direkt*. Hämtad 2016-10-20 från <http://www.stockholmdirekt.se/nyheter/svart-for-hemlosa-familjer/aRKojz!yHA99prYY6oPxpKzTlSjg/>

Sand, T. (2016, 15 september) Rådet for Socialt Udsatte: Lav ungedyelse giver hjemløse unge. *Berlingske*. Hämtad 2016-12-14 från <http://www.b.dk/nationalt/raadet-for-socialt-udsatte-lav-ungedyelse-giver-hjemloese-unge>

Wahlgren, K. (2015, 2 november) Allt fler hemlösa barnfamiljer i Malmö. *Hem och hyra*. Hämtad 2016-11-01 från <http://www.hemhyra.se/skane/allt-fler-hemlosa-barnfamiljer-i-malmo>

Analys

En bildgoogling av ordet "hemlös" genererar tusentals bilder men bara ett enda ansikte. Det tillhör en äldre man. Han ligger utslagen på en parkbänk eller sitter med sina hundar i ett gathörn. Drar omkring sina hopsamlade tillhörigheter i en skranglig kundvagn. Han är smutsig och bister i sitt toviga skägg. Men han är inte ensam.

I verkligheten saknar långt fler människor ett hem. I vårt arbete har vi valt att fokusera på en grupp som sällan syns. Hösten 2016 uppskattar Malmö stad att 2 627 personer är hemlösa i Malmö. En tredjedel av dem - 887 stycken - är barn. 98 procent av de hemlösa barnen lever i strukturellt hemlösa hushåll, vilket betyder att de saknar social problematik men också ekonomiska resurser att ta sig in på bostadsmarknaden.

För barnen kan det innebära att en betydande del av uppväxten spenderas på ett hotellrum, i en miljö som präglas av trångboddhet, stress och osäkerhet. Där varken föräldrar eller syskon vet var man bor nästa månad. Där man tvingas lösa boendesituationen tillfälligt genom att sova på vänners soffor eller acceptera svarta kontrakt.

Bostadsbristen i kombination med en ökad inflyttning har lett till den situation som Malmö och många andra kommuner står inför i dag. En verklighet där socialtjänsten agerar bostadsförmedlare och familjer placeras på hotell långt bort från hemkommunen. Där många utestängs från bostadsmarknaden till följd av fastighetsägarnas krav. Eftersom statistiken bara omfattar de som söker hjälp via socialtjänsten är mörkertalet stort. Sanningen är att ingen vet hur många som faktiskt lever i hemlöshet.

Alla rapporter och kartläggningar tyder på att gruppen blir större, och att problematiken hänger samman med den växande bostadsbristen har inte gått medierna förbi. Trots det glöms ofta människorna bakom statistiken. Kanske för att siffrorna antas tala för sig själva. Vi har träffat både frustrerade och hoppfulla föräldrar. Som vill ge sina barn en trygg uppväxt och en plats att kalla hemma. Ett boende som ligger inom rimliga avstånd från jobb och skola, där barnen kan ta hem kompisar och där man slipper köa till ett gemensamt kök med två spisplattor.

Trots att kommunen bär det yttersta ansvaret för att ge människor tak över huvudet kan varken enskilda personer eller myndigheter hållas ansvariga för hemlösheten som den ser ut i dag. Malmö jobbar på bostadsbyggandet med hjälp av det kommunala bostadsbolaget MKB, men det som görs räcker bevisligen inte.

En lösning som bygger på långsiktighet snarare än "tak över huvudet" tycks vara avgörande för att förändra den nuvarande situationen. Behovet av samarbeten mellan ideella aktörer, stat och kommun har kanske aldrig varit större. Dinah berättar att en vuxen människa kan bo ensam i ett litet rum. Men att som förälder tvingas leva i ett begränsat utrymme, med ett barn som behöver plats att leka och utvecklas, kan knappast kallas liv.

Appendix

Frågor till undersökningen

Vår introduktion: Vi genomför den här undersökningen som en del i vårt examensarbete på magisterprogrammet i journalistik på Göteborgs universitet. Syftet är att ta reda på hur barnfamiljer/föräldrar som saknar fast bostad upplever sin situation. Din medverkan är mycket värdefull för vårt arbete och alla uppgifter behandlas anonymt.

Ditt namn och telefonnummer:

Bakgrundsfrågor till föräldrar

1. Kön och ålder på familjemedlemmarna?
2. A Hur länge har ni bott i Sverige?
B... och hur länge i Malmö/[stad]?
3. Vad har de vuxna i familjen för sysselsättning?
4. Hur länge har ni varit utan en fast bostad, det vill säga saknat eget boende med eget kontrakt som är giltigt i mer än tre månader?
5. A Hur ofta söker ni bostad?
B... och hur söker ni efter bostad?
6. Genom vem har ni fått ert nuvarande boende?
7. A Hur såg er tidigare boendelösning ut?
B... och hur länge bodde ni så?
8. Vilken är enligt er den största orsaken till att ni befinner er där ni är i dag?

TEMA 1: Det sociala vardagslivet

9. Den nuvarande boendesituationen:
A Var bor ni?
B Hur stort är boendet?
C Delas boendet med andra familjer?
D Vad tycker du om standarden – bra/dålig? Ge gärna exempel.
10. A Hur länge har ni bott här?
B Hur länge kan ni stanna?
11. Hur lång tid tar det att ta sig till jobb eller skola?
12. A Hur är det att bo så här?
B Hur är det när det kommer till matlagningen (lätt/svårt)?
C ... och att ta hand om hygien?
D ... och med vänner?

13. Har ert boende på något sätt varit ett hinder för er? (I så fall, hur?)

TEMA 2: Föräldrarollen

14. A Hur är det för barnen?

B Hur fungerar det om de t.ex. vill ta hem kompisar?

15. Hur tror du att dina/era barn påverkas av er nuvarande boendesituation? (T.ex. i skolan/förskolan och i vardagen?)

16. Hur är det att uppfostra barn under de här omständigheterna?

17. Hur påverkar er boendesituation din relation...

A ... till din partner (om sådan finns)?

B ... till barnen?

TEMA 3: Hjälp från kommunen

18. A Vilken typ av hjälp har ni sökt?

B Genom vem? (Till exempel Malmö kommun)

C Hur tycker du att bemötandet varit?

D Vilken hjälp har ni fått?

E Om ni har fått hjälp, hur har hjälpen påverkat familjen?

19. Vilken hjälp skulle ni behöva?

Har du några övriga frågor?

Har du något du vill tillägga?

Survey questions in English

We are conducting this survey as a part in our master thesis at the master programme in journalism at the University of Gothenburg. The purpose is to learn about how families/parents without a long term housing experiences their situation. Your participation is very valuable for our work and all information will be processed anonymously.

Your name and phone number:

Background questions to the parents

1. Family members' sex and age
2. A For how long have you been living in Sweden?
B ... and in Malmö/[stad]??
3. What occupation do the adults of the family have?
4. For how long have you been lacking your own, long term accommodation, thus been lacking a contract that is valid for more than three months?
5. A How often do you search for your own place to live?
B ... how do you search for it?
6. Through whom did you get your current accommodation?
7. A What was your previous housing solution?
B For how long did you live there?
8. By your opinion, what is the main reason to your current situation?

THEME 1: The social/ everyday life

9. The current housing situation:
A Where do you live?
B How big is your home?
C Do you share your accommodation with other people, beside your family?
D What do you think about the standard? (Is it good or bad?) Please give examples.
10. A For how long have you been living here?
B For how long can you stay?
11. How long does it take to get to work and or school from here?
12. A What do you think about living like this?
B How is it like preparing your meals (easy/difficult)?
C ...and taking care of your hygiene?
D ...and friends?
13. Has your accommodation in any way been an obstacle for you? (If so, how?)

THEME 2: The parental role

14. A What is it like for the children?

B How does it work if they, for example, want to bring home friends?

15. How do think your children are affected by your current housing situation? (For example in school/ preschool and in their everyday life?)

16. What is it like raising children under these circumstances?

17. How does your living situation affect your relationship

A ... with your partner/ spouse?

B ... with your children?

THEME 3: Help from the municipality

18. A What kind of help have you applied for?

B ... and from whom? (for example Malmö municipality)

C In your opinion, how have you been treated?

D What kind of help have you received?

E If you have received help, how has the help affected you as a family?

19 What help do you need?

Do you have any further questions?

Is there anything you'd like to add?